

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby

Grafika a prostor

Bakalářská práce

Autor: Tereza Hendrychová

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Grafická tvorba – multimédia

Vedoucí práce: doc. Jaroslava Severová, ak. mal.

Oponent práce: MgA. Tomáš Moravec

Zadání bakalářské práce

Autor:	Tereza Hendrychová
Studium:	P19P0088
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Grafická tvorba - multimédia
Název bakalářské práce:	Grafika a prostor
Název bakalářské práce AJ:	Graphics and space

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce s názvem Grafika a prostor se skládá ze dvou částí, teoretické a praktické.

V teoretické části budou vysvětleny základní pojmy, jako je grafika, grafický design, volná grafika, scénografie, matrice a otisk, site specific art.

Druhá, praktická část práce se bude zabývat návrhem grafik pro konkrétní prostor.

NOVÁKOVÁ, Hana a Pavel NOVOTNÝ, ŠERÝ, Ladislav, ed. *Setiny: Bohumila Grögerová. Památník národního písemnictví*, 2021. ISBN 978-80-87376-80-5.

NOGA, Pavel. *Typografický plakát: tradiční komunikační médium v období rozvinutých digitálních technologií*. Masarykova univerzita, 2015. ISBN 9788021080638.

POULIN, Richard. *Jazyk grafického designu*. Slovart (ČR), 2012. ISBN 9788073915520.

Vladimír 518. *Milan Dobeš: Grafika / Graphic Work 1962-2017*. ISBN 978-80-907383-4-8.

ŠTORM, František. *Eseje o typografii*. Computer Press, 2008. ISBN 978-80-87037-15-7.

Zadávací pracoviště:	Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	doc. Jaroslava Severová, ak. mal.
Oponent:	MgA. Tomáš Moravec
Datum zadání závěrečné práce:	2.11.2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem Grafika a prostor vypracovala pod vedením vedoucí závěrečné práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce doc. Jaroslavě Severové, ak. mal. za její veškerou podporu a nadšení během konzultací nad bakalářskou prací. Zároveň bych chtěla poděkovat mým nejbližším, především své babičce, která mi pomáhala a podporovala mě nejen v průběhu tvorby této práce, ale během celého studia.

Anotace

HENDRYCHOVÁ, Tereza. *Grafika a prostor*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2023. 68 s. Bakalářská práce.

Tato bakalářská práce se zabývá grafikou v prostoru. Vybraným prostorem je kostel, do jehož interiéru navrhuji grafiky ve formě projekce. Teoretická část se zabývá grafikou, její historií a vývojem až do současnosti. Zaměřuje se na vysvětlení základních pojmů, jako je grafika, volná grafika, grafický design, typografie, scénografie, site specific art. Praktická část se zabývá grafickým ztvárněním základních myšlenek patřících k těmto posvátným místům. Do posvátného prostředí bude zakomponován moderní prvek. Prostřednictvím moderní techniky dojde k propojení moderního světa s duchovním.

Klíčová slova: grafika, grafický design, prostor, typografie, projekce

Annotation

HENDRYCHOVÁ, Tereza. *Graphics and space*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2023. 68 pp. Bachelor Degree Thesis.

This bachelor's thesis focuses on graphics in space. The chosen space is a church, where I propose graphics in the form of projection within its interior. The theoretical part will explore graphics, its history, and its development up to the present day. It will delve into explaining fundamental concepts such as graphics, free graphics, graphic design, typography, scenography and site-specific art. In the practical part, I will address the graphic representation of fundamental ideas associated with these sacred places. A modern element will be incorporated into the sacred environment, allowing for a connection between the modern world and the spiritual through the use of modern techniques.

Keywords: graphics, graphic design, space, typography, projection

Obsah

Úvod	8
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Grafika	10
1.1 Matrice a otisk	12
1.2 Klasické techniky	14
1.3 Digitální tisk	15
2 Volná grafika	17
3 Grafický design	18
4 Typografie	20
4.1 Vizuální komunikace	22
5 Experimentální typografie	32
6 Grafika v prostoru	38
6.1 Scénografie	38
6.2 Site specific art	40
6.3 Promítání	43
PRAKTICKÁ ČÁST	44
7 Téma a jeho volba	45
8 Kostel blahoslavené Marie Restituty	46
9 Postup	54
10 Realizace	59
Závěr	60
Seznam použité literatury	61
Seznam internetových zdrojů	62
Seznam použitých obrázků	66

Úvod

Ve své práci se zabývám grafikou pro konkrétní prostor. Konkrétním prostorem je v tomto případě římskokatolický kostel blahoslavené Marie Restituty, do jehož interiéru navrhuji grafiky /text/ ve formě projekce. Kostel se nachází na sídlišti Brno-Lesná. Jedná se o současnou betonovou stavbu kruhového půdorysu podle návrhu architekta Marka Jana Štěpána.

Hlavní myšlenkou mého návrhu je text, kterým chci doplnit interiér kostela a zdůraznit cestu, komunikaci. Typografie je součástí grafiky volné i užité, pomáhá formovat, vizualizovat jim myšlenky, které vznikaly již v dávné minulosti a jejichž poselství platí dodnes.

V teoretické části se zaměřuji na vysvětlení základních pojmů, jako je grafika, volná grafika, grafický design, typografie, scénografie, site specific art. Grafiku vnímám jako součást vizuální kultury, životního prostředí a stylu. Cílem teoretické části je formou řešerše utřídit informace, které by mi mohly pomoci, vytvořit si názor o grafice ve veřejném prostoru.

Cílem praktické části je ozvláštnit stávající prostory kostela grafickým prvkem. Zároveň tak podtrhnout, umocnit podstatu a náboženský význam stavby.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Grafika

Kresba, grafika provází lidstvo od nepaměti. Svědčí o tom dochované jeskynní kresby z doby kamenné. Lidé tehdy žili v jeskyních, lovili mamuty a pokoušeli se o první grafické znaky, kreslili na stěny.¹ Příkladem jsou jeskynní kresby ve francouzských a španělských jeskyních Lascaux, Rouffignac, Altamira a dalších. Jeskynní kresby jsou počátkem umění. Archeologům se před pár lety podařilo udělat další zajímavé odhalení:

Objev z doby ledové se povedl v odlehlé části amazonského deštného pralesa. Jedná se o třináctikilometrový útes pomalovaný desítkami tisíc prehistorických maleb. Malby kromě postav a zvířat zobrazují i již mnohé vyhynulé živočišné druhy. Jde patrně o největší naleziště prehistorického skalního umění na světě, přezdívané jako „Sixtinská kaple starověku“. Vědecká hodnota místa je nesmírná. Malby zachycují život, který už vymizel, a zároveň ukazují, jaké schopnosti a představivost měli tehdejší obyvatelé pralesa v době, kdy v Evropě probíhala jedna z posledních dob ledových.²

¹ Co je jeskynní malba?. *Eduart* [online]. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://eduart.zcu.cz/index.php/lesson/co-je-jeskynni-malba/>

² ŠÁRA, Filip. Amazonský prales odhalil další tajemství: Sixtinskou kapli pravěkého umění. *Novinky.cz* [online]. 7.12.2020 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/veda-skoly-amazonsky-prales-odhalil-dalsi-tajemstvi-sixtinskou-kapli-pravekeho-umeni-40344261>

Obrázek 1, Část výzdoby útesu v odlehlé části amazonského deštného pralesa, 2020

Protože archeologové neustále pátrají na různých místech světa, vznikají další a další objevy. Například v minulém století byla v Argentině objevena jeskyně Cueva de las Manos, jejíž název v překladu znamená Jeskyně rukou. Její stěny jsou pokryty velkým množstvím prehistorických nástěnných maleb, zejména množstvím otisků rukou. Stáří těchto výjevů se datuje do období asi 11 tisíc let před naším letopočtem.³

S postupným vývojem civilizace se vyvíjela i grafika, stala se nedílnou součástí života lidí. Přechod od prvopočátků do dnešní doby znamenal mnoho vývojových stádií. Období pravěku přechází ve 4. tisíciletí př. n. l. do období starověku, kdy dochází ke vzniku a rozvoji prvních civilizací na Středním východě. Na počátku starověku dochází k rozšíření znalostí písma na Blízkém východě, které nahradilo doposud užívané piktogramy, objevující se již na pravěkých nástěnných jeskynních malbách. Tyto původní znaky se používaly k uchování informací. Byl

³ STĚHULE, Tomáš. Jeskyně rukou v Argentině. *Jižní Amerika: Archeologie, Civilizace a Cestování* | Tomáš Stěhule [online]. 27.7.2019 [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <http://tom-stehule.com/2019/07/27/jeskyně-rukou-v-argentine/>

to úplně nejstarší způsob sdělení formou zápisu.⁴ Jednalo se o jednoduché obrázky a čísla, která byla znázorňována kroužky a obloučky. Z těchto počátečních zápisů vzniklo první písmo, známé pod názvem klínové. Tehdy lidé ryli znaky klínového písma do hliněných tabulek, které sušily na slunci. Už tehdy si uvědomovali, že slova, obrazy, záznamy svých myšlenek, chtějí uchovat pro své následovníky. S vývojem v čase se dostáváme ke snaze vytvořit více exemplářů. Se snahou vytvořit více exemplářů vznikla technika otisku.

1.1 Matrice a otisk

Základním znakem grafiky je otisk, kterým vzniká více shodných exemplářů z jedné matrice. S vytvářením otisku souvisí i přenos barvy z matrice na potiskovaný podklad. Matrice je základním prostředkem k vytvoření otisku a její vytvoření spočívá v principu rytí do určitého materiálu, například dřeva, kovu či kamene.⁵

S užitím kamene se můžeme setkat již ve Starém Egyptě a Babyloně. Jednalo se o tiskové formy v podobě malých razítek. Ta původně sloužila k označování majetku bohatších vrstev. V Číně si těmito razítky umělci označovali svá literární či malířská díla. Postupem času se technika pomalu zdokonalovala. Při vytváření matrice z kamene se postupovalo tak, že do měkkého plochého kamene byla vyhloubena rytím nebo škrábáním vlastní lineární kresba, která pak na otisku vycházela negativně (bíle). Později byl kámen nahrazován dřevem, které se snadněji opracovávalo. Zajímavý pokus v roce 1580 učinil Michael Gerecht z Klosterneuburku u Vídně, který vytvořil štoček pro tisk leptáním do kamene. S kamenorytectvím se dnes setkáváme už jen zřídka v lidových výtvarných projevech, například u Eskymáků, kteří jiné materiály nemají k dispozici.⁶

Jak už bylo zmíněno v předchozím odstavci, rytí do kamene bylo nahrazeno rytím do dřeva. Zpočátku šlo o potiskování látek, což prováděli již staří Indové a Arabové. Dálný východ sehrál důležitou roli v dějinách tím, že již kolem roku 105 n. l. byla vynalezena výroba papíru

⁴ Starověk- rozšiřující informace. *Výukový portál COPTel* [online]. 29.11.2029 [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://coptel.cz/mod/page/view.php?id=5426>

⁵ MICHÁLEK, Ondřej. *Magie otisku*. Lukáš a syn (Barrister & Principal). Brno: Vysoké učení technické v Brně – nakladatelství VUTIUM, 2016. 275s. ISBN 978-80-7485-098-1., str. 8

⁶ KREJČA, Aleš. *Grafika*. Praha: Aventinum, 2010. 205 s.: Výtvarné techniky. ISBN 978-80-7442-003-0., str. 23

z odpadu hedvábí. Nejstarší využití štočku k tisku pochází z Koreje z roku 751 n. l., brzy na to se rozšířilo i v Číně. Technika dřevořezu se tak na Dálném východě objevila o sedm století dříve, než v Evropě. Šlo tehdy o deskotisk, což není pouhé reprodukování samotné kresby, ale současně s ní i reprodukování průvodního textu vyřezaného do té samé tiskové formy.

V roce 868 n.l. vznikla první kniha, známá pod názvem Diamantová sůtra, která byla objevena v jedné z čínských jeskyní určených k meditacím.⁷ Kniha obsahuje šest stran s půlstránkovými dřevořezovými obrázky. Knihy vznikající v té době byly takzvané blokové knihy, ale protože jejich výroba byla náročná a zdoluhavá, byly roku 1050 n. l. nahrazeny sazbou textů z jednotlivých znaků řezaných do dřeva.⁸

Přeneseme-li se na přelom 14. a 15. století v Evropě, vzniká zde dřevořez jako tisková technika, jejíž vývoj byl také podstatně ovlivněn výrobou papíru, který nahradil pergamen. I zde vycházely dřevořezy z jednoduché lineární kresby vyřezané nožem do desky z hruškového nebo lipového dřeva. První evropské dřevořezy se objevovaly především na svatých obrázcích tištěných na volných listech, které fungovaly i jako závěsné obrázky. Grafika tak vstupuje do příbytku lidí jako náboženský prvek, sloužící jako malý oltář k modlitbě. Dřevořez se nepoužíval pouze k tisku obrázků s náboženským motivem, ale objevoval se i na dobových hracích kartách. Nejstarší nalezený dřevořez Sv. Kryštof přenášející Krista přes řeku z roku 1423 byl nalezen v klášteře Buxheim v Německu.⁹

Pravděpodobně českého původu jsou dřevořezy Kristus v Getsemanské zahradě, asi ještě z konce 14. století a Odpočinek na útěku do Egypta, pravděpodobně z roku 1410.¹⁰ Badatelé se dosud neshodli v názoru na tom, který z nalezených listů je nejstarší.

I přesto, jak důležitou roli měl dřevořez pro oblast umění, nepohlíželo se na něj ještě jako na umělecký obor téměř po celé 15. století. Pohled na tuto techniku a její obrovský přínos do světa

⁷ MICHÁLEK, Ondřej. *Magie otisku*. Lukáš a syn (Barrister & Principal). Brno: Vysoké učení technické v Brně – nakladatelství VUTIUM, 2016. 275s. ISBN 978-80-7485-098-1., str. 12

⁸ KREJČA, Aleš. *Grafika*. Praha: Aventinum, 2010. 205 s.: Výtvarné techniky. ISBN 978-80-7442-003-0., str. 23

⁹ KREJČA, Aleš. *Grafika*. Praha: Aventinum, 2010. 205 s.: Výtvarné techniky. ISBN 978-80-7442-003-0., str. 24

¹⁰ KREJČA, Aleš. *Grafika*. Praha: Aventinum, 2010. 205 s.: Výtvarné techniky. ISBN 978-80-7442-003-0., str. 24

grafiky změnil teprve nástup významných umělců, z nichž můžeme jmenovat například Michaela Wolgemuta, Albrechta Durera, Ugo da Carpi a další.¹¹

1.2 Klasické techniky

Základní grafické techniky dělíme do tří skupin. Jedná se o tisk z výšky, tisk z hloubky a tisk z plochy. Nejstarší grafickou technikou je tisk z výšky, přičemž principem je přenesení kresby na štoček. Kresbu poté pomocí rydel či dlátek vyhloubíme do matrice, kterou je nejčastěji dřevo či lino. Odebíráme místa, která ve výsledku budou bílá. Barvu nanášíme pouze na místa, která zůstávají vyvýšená, proto tuto techniku nazýváme „tisk z výšky“. Jedná se o jakýsi princip razítka. Do této techniky řadíme dřevořez, dřevoryt a linoryt.

Grafická technika tisku z hloubky oproti tomu umožňuje tvořit mnohem jemnější práci. Umělec v tomto případě výjev vyryje či vyleptá do měděné, ocelové, hliníkové či zinkové destičky. Barvu poté vtírá do vyrytých či vyleptaných míst a podobně jako u tisku z výšky obtiskne dílo pomocí tlaku grafického lisu na papír. Mezi tuto techniku řadíme lept, suchou jehlu, rytinu, mezzotintu, měkký kryt a akvatintu. Při této technice dochází k většímu opotřebení matrice, proto mají některé z těchto technik jen velmi omezený náklad.

Technika tisku z plochy se od ostatních technik velmi liší. Její princip spočívá ve vzájemné odpudivosti mastnoty a vody. Hlavní rozdíl je ten, že tisknoucí i netisknoucí místa jsou v tomto případě v jedné rovině. Jako tiskovou formu tato technika využívá speciální, vyhlazený kámen, na jehož povrch se kresba přenáší ručně. V průběhu tisku jsou tato místa průběžně vlhčena vodou, aby mohla přijímat tiskařskou barvu. Hlavními zástupci techniky tisku z plochy jsou litografie a ofset.

¹¹ MICHÁLEK, Ondřej. *Magie otisku*. Lukáš a syn (Barrister & Principal). Brno: Vysoké učení technické v Brně – nakladatelství VUTIUM, 2016. 275s. ISBN 978-80-7485-098-1., str. 12

Je třeba zmínit také v této době velmi hojně využívanou technologii, kterou je digitální tisk. *Digitálním tiskem se rozumí tiskové způsoby, které umožňují bez dalšího mezikroku vytvořit tiskoviny již od jednoho kusu přímo z počítače.*¹² V současnosti nahrazuje tisk ofsetový, který tiskne publikace pouze v menších nákladech.

1.3 Digitální tisk

První pokusy o digitální tisk, což je přenesení digitálních dat textu do formy čitelného dokumentu, byly založeny na principu používání psacího stroje. Rozdíl a velký krok kupředu je v tom, že u psacího stroje vznikaly impulsy klávesám mechanicky lidskou rukou, kdežto u digitálního tisku přicházejí impulsy z počítače.¹³

Přínos digitálního způsobu tisku je obrovský. Bez něho si už neumíme představit běžný chod úřadů, rychlé a levné šíření a shromažďování informací, tisk a šíření studijních materiálů a mnoho dalších důležitých činností. K tisku se používaly zpočátku jehličkové tiskárny na principu barvicí pásky a tiskové hlavy s jehličkami, dnes již jen k tisku dokumentů v úřadech, hlavně čitelných nikoliv s vysokou tiskovou kvalitou.¹⁴

Nejzajímavějším vývojovým stádiem je laserový tisk. První laserové tiskárny zavedly na trh firmy IBM a Hewlett-Packard. Pracují na principu laserového paprsku. Při snaze o jednodušší technologii elektrostatického tisku byla vyvinuta tiskárna, používající LED diody firmou Casio, dnes pokračuje firma OKI.¹⁵ Digitální tisk se zdokonaloval a neustále zdokonaluje, na konci minulého století se výrobci digitálních tiskáren zaměřili na zavedení barevného tisku. Digitální tisk můžeme rozdělit podle technologických procesů a požadavků na kvalitu tisku na digitální tisk elektrostatický, elektrostatický barevný, elektrostatický tisk inkoustový, digitální tisk termální přímý a nepřímý a magnetografii.¹⁶

¹² Digitální tisk. *Wikipedie* [online]. 2.2.2023 [cit. 2023-04-23]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Digitáln%C3%AD_tisk

¹³ MICHÁLEK, Ondřej. *Magie otisku*. Lukáš a syn (Barrister & Principal). Brno: Vysoké učení technické v Brně – nakladatelství VUTIUM, 2016. 275s. ISBN 978-80-7485-098-1., str. 233

¹⁴ MICHÁLEK, Ondřej. *Magie otisku*. Lukáš a syn (Barrister & Principal). Brno: Vysoké učení technické v Brně – nakladatelství VUTIUM, 2016. 275s. ISBN 978-80-7485-098-1., str. 233

¹⁵ MICHÁLEK, Ondřej. *Magie otisku*. Lukáš a syn (Barrister & Principal). Brno: Vysoké učení technické v Brně – nakladatelství VUTIUM, 2016. 275s. ISBN 978-80-7485-098-1., str. 233

¹⁶ MICHÁLEK, Ondřej. *Magie otisku*. Lukáš a syn (Barrister & Principal). Brno: Vysoké učení technické v Brně – nakladatelství VUTIUM, 2016. 275s. ISBN 978-80-7485-098-1., str. 233-238

V současné době lze grafiku přenášet novými způsoby. Grafika užitá i volná jsou promítány, jsou přenášeny novými médii /video, webové stránky/, jsou prezentována na sítích.

2 Volná grafika

Když se řekne grafika, vybaví se nám více pojmů, proto ji dělíme na grafiku volnou a užitou. Tvorbu grafického listu, kde se jedná o umělcovo svobodné ztvárnění představ, nazýváme grafikou volnou.¹⁷ Volná grafika je vlastně vytvoření originálního a jedinečného uměleckého díla, které vychází z nitra umělce, umožňuje mu vyjádřit svou kreativitu. Autor dle své myšlenky a vlastního námětu experimentuje s různými technikami a materiály. Naopak grafika užitá je vždy vázána na nějaký praktický úkol. Může se jednat například o výzdobu a ilustraci knihy, plakát, ex libris, novoročenku, merkantilní tiskovinu apod.¹⁸

Volná grafika umístěná v interiéru dodává prostoru jakousi originalitu a estetickou hodnotu. Stává se aspektem, který významně působí na naše vnímání. Volná grafika je často prezentována zejména v grafických sbírkách a nejrůznějších výstavních prostorách. Takovýmto dílům je adekvátně přizpůsobeno například osvětlení, které patří spolu s prostorovým uspořádáním ke klíčovým prvkům představení uměleckých děl.

¹⁷ KREJČA, Aleš. *Grafika*. Praha: Aventinum, 2010. 205 s.: Výtvarné techniky. ISBN 978-80-7442-003-0., str. 11

¹⁸ KREJČA, Aleš. *Grafika*. Praha: Aventinum, 2010. 205 s.: Výtvarné techniky. ISBN 978-80-7442-003-0., str. 11

3 Grafický design

*Grafický design je způsobem komunikace, jakýmsi typem jazyka.*¹⁹ Je součástí našeho každodenního života, působí na naše vnímání a je jeho obohacujícím prvkem. Jsme jím obklopeni téměř na každém kroku, ať už se jedná o knihy, časopisy, plakáty, letáky, inzeráty a mnohé další sdělovací útvary. O grafickém designu se dá hovořit jak z pohledu tvůrce, tak z hlediska nestranného diváka.

Designér tvoří intuitivně podle svých vnitřních pocitů, myšlenek a celkového rozpoložení, volně, svobodně. Svou prací vyjadřuje, že všichni máme něco společného uvnitř nás, pokud se tento element promítne do práce tvůrce, zákonitě osloví i jiné lidi.²⁰

V případě grafiky užití tvůrce pracuje s určitou vizuální informací, kterou může být plakát, obal knihy, ale také grafické řešení novin či časopisů. Tiskoviny ve spojení s grafickým designem umožňují prezentaci informací a komunikaci s publikem. Velmi záleží na výběru vhodného písma a zvolené typografii, což přispívá k charakteristice, čitelnosti a celkovému estetickému dojmu. Důležité je také správné použití barev. Každá barva plní jinou úlohu a přispívá k efektivnosti tiskoviny. Ty se klasicky tisknou na papír. V současnosti se k tisku používají i jiné materiály, jakými mohou být nejrůznější obalové materiály, plastové fólie, využívající se zejména v oblasti reklamy. Jsou to například billboardy, bannery, různé panely a další plochy nacházející se ve veřejném prostoru. Reklama má téměř neomezené pole působnosti, setkáváme se s ní kupříkladu ve městech, na autobusových zastávkách, v parcích, na lavičkách a všude tam, kde vizuálně dotváří veřejné prostory.

Moderní doba s sebou přinesla nová média pro využívání reklamy. Pronikla do elektronických médií formou počítačové grafiky, přes digitální obrazovky ve veřejném prostoru a informační panely komunikuje s kolemjdoucími. Informační panely a tabule jsou umístěny na nádražích, v čekárnách a všude, kde se pohybuje větší množství lidí.

¹⁹ TWEMLOWOVÁ, Alice. *K čemu je grafický design?*. Praha: Slovart, 2008. 256 s. ISBN 978-80-7931-027-3., str. 6

²⁰ TWEMLOWOVÁ, Alice. *K čemu je grafický design?*. Praha: Slovart, 2008. 256 s. ISBN 978-80-7931-027-3., str. 74

Designér má určitou představu, které pomocí grafického designu dodá konkrétní vzhled.²¹ To platí i například v případě návrhu web designu. I zde velmi záleží na práci designéra, na jeho kreativě, nápaditosti a správně zvoleném grafickém provedení. Výsledný vizuální styl je klíčový pro zaujetí cílové skupiny.

Grafický design proniká do všech aspektů společenského života.

²¹ TWEMLOWOVÁ, Alice. *K čemu je grafický design?*. Praha: Slovart, 2008. 256 s. ISBN 978-80-7931-027-3., str. 22

4 Typografie

Typografie je způsob, jakým se napsané myšlenky propůjčuje vizuální forma. Díky množství a rozličnosti dostupných písem může výběr prvků této vizuální formy výrazně ovlivnit čtivost myšlenky a čtenářův dojem z ní. Typografie je jedním z nejvýznamnějších prvků, které tvoří charakter a emoční vlastnosti designu. Výsledek může být neutrální nebo vzbuzovat vášně, symbolizovat umělecké, politické nebo filozofické směry či také vyjadřovat osobnost jednotlivce nebo organizace.²²

Typografie má kořeny v historických dobách, její počátky sahají do období na rozhraní středověku a novověku. S rozvojem civilizace se stále vyvíjí.

Již v dávném pravěku, ještě před vznikem písma se lidé dorozumívali různými způsoby, aby si sdělili své myšlenky. Výměna informací probíhala pomocí primitivních prostředků, což byly vlastně předstupně písma. Vynález písma byl důležitým mezníkem ve vývoji člověka, umožnil lidem dorozumívat se, písmo přispělo k rozvoji kultury a vzdělanosti. S rozvojem písma a vznikem typografie našli lidé způsob, jak napsanou myšlenku ztvárnit vizuálně.²³

Písmo hraje v životě lidí důležitou roli prakticky v každém okamžiku, nachází se všude kolem nás. Můžeme ho spatřit na různých předmětech, které denně používáme, běžně vidáme v regálech obchodů, na obalech knih a časopisů, na vývěsních cedulích, na informačních cedulích ve městech, billboardech, silničních značeních i uvnitř budov a vlastně všude ve veřejném prostoru.²⁴

Můžeme se setkat i s písmem ručně psaným, například na výlohách obchodů, nejvíce se s ním setkáváme u provozoven služeb, jako jsou kadeřnictví, květinářství a především před restauracemi. Estetický vzhled a typografická úprava nápisu silně ovlivňuje naše vnímání

²² AMBROSE, Gavin, Paul HARRIS a Pavel KOČIČKA. Grafický design: Typografie. Praha: Slovart, 2008. 175 s. ISBN 978-80-251-2967-8., str. 6

²³ KÉKI, Béla. *5000 let písma*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1984. 148 s., obr., rejstř. Malé encyklopedie; Sv. 17., str. 11

²⁴ AMBROSE, Gavin, Paul HARRIS a Pavel KOČIČKA. Grafický design: Typografie. Praha: Slovart, 2008. 175 s. ISBN 978-80-251-2967-8., str. 12

daného sdělení. Výběr písma a samotné ztvárnění sdělení je proto velmi důležité.²⁵ U psaného písma záleží skutečně na každém detailu.

Touto problematikou se dlouhodobě a intenzivně zabývá mladá a úspěšná typografka MgA. Petra Dočekalová PhD. Její přístup, myšlenky a tvorba jsou pro mě velkou inspirací. Její snahou je zlepšit a kultivovat mnohdy nevkusné nápisy v ulicích.²⁶ Pracuje mimo jiné například pro některé pražské restaurace, kde popisuje černé nabídkové tabule písmem, které pro daný podnik sama navrhla. Písmo navrhuje tak, aby jej byl schopen personál sám používat a tvořit nabídkové tabule, jako tomu bývalo v minulosti. Její snahou je navrátit ručně psané písmo do každodenního života, které se díky používání moderních technologií postupně vytrácí.²⁷

Obrázek 2, Nabídkové tabule v pražské restauraci Ambiente – Pizza Nuova

²⁵ AMBROSE, Gavin, Paul HARRIS a Pavel KOČIČKA. Grafický design: Typografie. Praha: Slovart, 2008. 175 s. ISBN 978-80-251-2967-8., str. 12

²⁶ HALFAROVÁ, Hana. Petra Dočekalová o novém prezidentském slibu i kritice písma, které se učí ve školách. *Vlasta.cz* [online]. 25.5.2023 [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.vlasta.cz/rozhovory/petra-docekalova-pismomalirka-prezidentsky-slib/>

²⁷ PŘIDALOVÁ, Kateřina. Petra Dočekalová: Díky písmomalířství jsem v kontaktu s hmotným světem. *Material times* [online]. 16.1.2019 [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.materialtimes.com/tema/pod-rukama-1/petra-docekalova-diky-pismomalirstvi-jsem-v-kontaktu-s-hmotnym-svetem.html>

V typografii je důležité se zabývat a klást důraz na styl, jakým jsou znaky vytvořeny, jak jsou umístěny v textu, jaký druh písma je použit, neboť tohle vše má vliv na vnímání prezentovaných myšlenek. Způsob použití může pozměnit význam všech slov.²⁸

Podle knihy Complete Manual of Typography od Jamese Feliciho je písmo sada znaků, písmen, čísel, symbolů, interpunkce atd., které mají stejný, jedinečný design. Na druhou stranu font je fyzická prezentace písma, která může být provedena pomocí počítačového kódu, zobrazena na litografickém filmu, provedena v kovu nebo ve dřevě. Felici tento rozdíl vysvětluje jednoduchými pojmy a popisuje font jako vykrajovátko na cukroví a písmo jako cukroví vytvořené vykrajovátkem.²⁹

Svým širokým vymezením obsahuje typografie celou řadu pojmů. Jedná se například o pojmy jako jsou font, řez písma, proklad, prostrkání, kurzíva a mnoho dalších.

4.1 Vizualní komunikace

Grafický design a vizualní komunikace jsou důležitou součástí našeho každodenního života. Jsou to obory spojené s tvorbou grafických prvků a mají za úkol sdělovat konkrétní zprávu nebo informaci vizualní formou. Z hlediska informací mají významný dopad na naše vnímání a chápání. Jejich hlavním cílem je upoutat pozornost diváka a zároveň mu tak předat jasnou a srozumitelnou informaci, kterou snadno pochopí. K tomu dochází ve chvíli, kdy je použita vhodná kompozice, typografie, barevné schéma a mnoho dalších grafických prvků.

Našemu hlavnímu městu, jedné ze světových metropolí, dosud chyběl jednotný vizualní styl. Proto byla v minulém roce vypsána největší designérská soutěž, která u nás svým rozsahem a náročností nemá obdoby. Jedná se o návrh navigačního systému pro královské město Prahu. Do soutěže se přihlásilo celkem šestnáct týmů, z čehož se jednalo o osm českých a osm zahraničních. Mezinárodní porota odborníků do soutěže vyzvala pět subjektů z nich. Úkolem

²⁸ AMBROSE, Gavin, Paul HARRIS a Pavel KOČIČKA. Grafický design: Typografie. Praha: Slovart, 2008. 175 s. ISBN 978-80-251-2967-8., str. 14

²⁹ AMBROSE, Gavin, Paul HARRIS a Pavel KOČIČKA. Grafický design: Typografie. Praha: Slovart, 2008. 175 s. ISBN 978-80-251-2967-8., str. 16

tak bylo vytvořit celkový koncept informačně-navigačního systému s praktickým znázorněním typografie, barevnosti a především funkčních principů na různorodých 3D výstupech.³⁰

Přesvědčivě zvítězil český tým z grafického studia Side2 se svým projektem Čitelná Praha. Designéři se v projektu zabývali větším detailem, než bylo požadováno. Řešili například návaznosti na odlišné obklady v podzemních stanicích metra.

Pražské metro bylo zprovozněno v roce 1974, funguje v nezměněné grafické podobě již téměř půl století, to se týká zejména stanic na lince C, která jezdila jako první. Tím, jak vznikaly další trasy a přibývaly nové stanice, byly i postupně modernizovány. Na tu dobu, ve které metro zahájilo přepravu cestujících v podzemí pod Prahou, by se dalo říct, že šlo o stavbu století.

Z toho vyplývá, že dosavadní informační a navigační systém je již zastaralý a místy nefunkční. Moderní zrychlená doba vyžaduje i moderní pojetí poskytovaných informací, rychlých, přehledných a srozumitelných na první pohled. A zde se právě plně uplatňuje práce a um designérů, kteří dokážou pracovat s barvami, písmem a umí vytvořit ucelený obraz informačního systému tak, aby se lidé rychle a bez problémů orientovali při používání metra a přeprava byla plynulá i příjemná.³¹

Autorem prvního jednotného vizuálního stylu pražského metra byl český typograf a grafický designér Jiří Rathouský.³² Rathouský v té době navrhl pro pražské metro písmo s názvem Metron. Jednalo se o bezpatkové písmo, které v mnohém navazuje na písma z 20. let, jako je například Kabel od Rudolfa Kocha, v něčem také Din ze 40. let. Rathouský písmo Metron použil i pro označení stanic na stěně tunelu, jako plastické litinové litery. Ty však nebyly příliš

³⁰ Hvězdy světového designu navrhnu informační systém pro českou metropoli. *Pražská integrovaná doprava* [online]. 18.11.2021 [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://pid.cz/hvezdy-svetoveho-designu-navrhnu-informacni-system-pro-ceskou-metropoli/>

³¹ PEŤUROVÁ, Miluše, nar. 1951, pamětník té doby [ústní sdělení]. Nymburk, [23. 5. 2023]

³² FUCHS, Pavel. Čitelná Praha. Nový informační systém respektuje minulost, ale fungovat bude i ve virtuální realitě. *CAMP* [online]. 8.4.2022 [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://praha.camp/magazin/detail/citelna-praha-novy-informacni-system-respektuje-minulost-ale-fungovat-bude-i-ve-virtualni-realite>

výrazné, splývaly se stěnou, což znamenalo, že z vagónů přijíždějících do stanice nebyly vždy čitelné.³³ Cestující tak často nestihli název stanice na první pohled zaregistrovat.

Obrázek 3, Původní nápis na stěně metra ve stanici Hradčanská

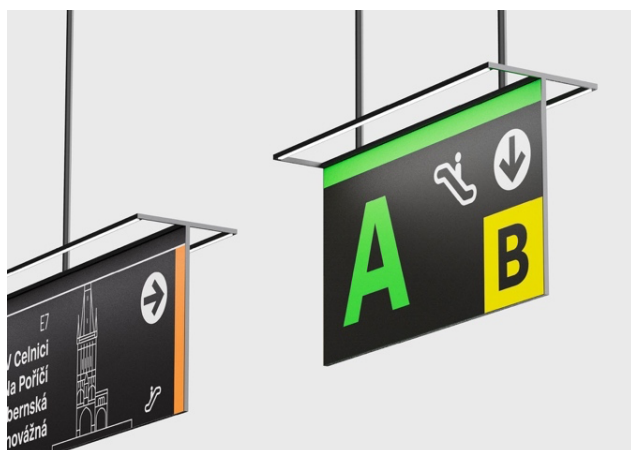
V souvislosti s prací na informačním systému pražského metra vstoupil do širšího povědomí také český typograf Rostislav Vaňek. Od roku 1984 se podílel na inovaci orientačního systému. Navrhl nové piktogramy a za písmo zvolil Helvetiku v přesvědčení, že metro nemusí mít vlastní písmo. V té době se uvažovalo o celosvětovém sjednocení informačních piktogramů, aby vznikla mezinárodní obrazová řeč, což by se uplatňovalo například na světových výstavách nebo olympijských hrách. Vaňkův informační systém fungoval s určitými změnami třicet let.³⁴

³³ BINAROVÁ, Daniela a Ludmila BOHÁČOVÁ. Po stopách orientačního systému pražského metra s Rostislavem Vaňkem. *Czechdesign* [online]. 23.6.2016 [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/po-stopach-orientacniho-systemu-prazskeho-metra-s-rostislavem-vankem>

³⁴ Rostislav Vaňek: *Extypo. ABART* [online]. [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <https://cs.isabart.org/exhibition/76619>

O návrh nového písma se nyní postaralo Studio Side2 ve spolupráci s písmolijnou Superior Type, kterou založil typograf Vojtěch Říha.³⁵ Nové písmo nese název Prague Citizen.³⁶

„Písmo se na první pohled nezdá ničím výjimečné, což je vlastně dobře. Důležitou součástí navrhování byl totiž požadavek, aby písmo bylo skvěle čitelné, a to především ve spěchu, který je při přepravě cestujících typický. Takže tam jsou detaily, které běžně člověk nevnímá, ale jež podporují čitelnost textu.“ popisuje Říha.

Obrázek 4, Nové písmo Prague Citizen

Pod novým písmem je podepsána písmolijna Superior Type, avšak hlavním autorem samotného fontu je člen týmu Matyáš Machat. Grafické studio mělo již od začátku jasnou představu, co se týče jednotlivých prvků. Úkolem písmolijny tak bylo připravit abecedu na míru.³⁷

³⁵ BAJTLER, Martin. Čitelnost nade vše. Font pro nový navigační systém metra vytvořila písmolijna Vojtěcha Říhy. *Forbes* [online]. 7.9.2022 [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <https://forbes.cz/citelnost-nade-vse-font-pro-novy-navigacni-system-metra-vytvorila-pismolijna-vojtecha-rihy/>

³⁶ FUCHS, Pavel. Čitelná Praha. Nový informační systém respektuje minulost, ale fungovat bude i ve virtuální realitě. *CAMP* [online]. 8.4.2022 [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://praha.camp/magazin/detail/citelna-praha-novy-informacni-system-respektuje-minulost-ale-fungovat-bude-i-ve-virtualni-realite>

³⁷ BAJTLER, Martin. Čitelnost nade vše. Font pro nový navigační systém metra vytvořila písmolijna Vojtěcha Říhy. *Forbes* [online]. 7.9.2022 [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <https://forbes.cz/citelnost-nade-vse-font-pro-novy-navigacni-system-metra-vytvorila-pismolijna-vojtecha-rihy/>

Kreativní studio Side2 sídlící v Praze, je známé svou schopností přinášet inovativní, jedinečné a originální designové koncepty. Jejich práce se vyznačuje vysokou kvalitou. Díky svému přístupu tak studio získalo za více než dvacet let své existence spoustu ocenění jak u nás, tak i v zahraničí.³⁸

Obrázek 5, Oranžová barva v Praze nyní značí trasu pro pěší

³⁸ Side2 [online]. [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <http://www.side2.cz/cs/studio>

Obrázek 6, Informační cedule ve stanicích metra podle návrhu studia Side2

Jedním z dalších významných projektů studia Side2 je typografické značení budovy Fakulty architektury ČVUT v Praze. Jedná se o projekt, který se zaměřuje na vytvoření značení prostorů, oddělení a místností v celém prostředí budovy. Navigační systém pomáhá nejen při orientaci studentů pohybujících se po budově fakulty, ale přispívá také k celkovému vizuálnímu dojmu, který vystihuje tento obor. Díky neotřelému designu studia Side2, získává tato architektonicky zajímavá budova inovativní designové řešení, které propojuje funkčnost s estetikou.

Budova je koncipována jako železobetonová monolitická stavba s osmi nadzemními a třemi podzemními podlažími s garážemi. Fasádu tvoří cihelný obklad v kombinaci s pohledovým betonem, který převládá i v interiéru.³⁹ Vnitřní výtvarná výzdoba budovy je barevně koncipována dle jednotlivých bloků. Použity jsou dnes již neobvyklé lesklé nátěry, neobvyklé

³⁹ Parametry budovy. *Fakulta Architektury ČVUT v Praze* [online]. [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <https://www.fa.cvut.cz/cs/fakulta/o-fakulte/parametry>

jsou i šikmé stěny přednáškových místností.⁴⁰ Zajímavým prvkem je zde grafické znázornění na vnějších stěnách přednáškových místností, které je ztvárněno formou typografických znaků, znázorňujících jména významných českých architektů v několika jednotlivých provedeních.

*Obrázek 7, Jedna z přednáškových místností v budově
Fakulty architektury ČVUT v Praze*

⁴⁰ Tvůrci o budově FA. *Fakulta Architektury ČVUT v Praze* [online]. [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <https://www.fa.cvut.cz/cs/fakulta/o-fakulte/tvurci-o-fa>

Obrázek 8, Interiér budovy Fakulty architektury ČVUT v Praze

V souvislosti s výše uvedenými díly, je třeba ještě blíže zmínit osobnost profesora Rostislava Vaňka. Významný český typograf, grafický designér, tvůrce písma a vysokoškolský pedagog, který se podílel na mnoha významných projektech. Vystudoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze, později zde působil jako odborný asistent a do roku 2014 působil jako vedoucí ateliéru Grafický design a vizuální komunikace.⁴¹

Za svůj profesní život prostřednictvím typografie zasáhl do mnoha oblastí grafického designu, jako jsou knihy, plakáty, piktogramy, řešení výstavních prostor až po vizuální komunikaci. Pracoval na mnoha významných projektech, například na informačním systému pražského metra, na vizuálním stylu loga Českých aerolinií (ČSA) a dalších.

V současné době působí profesor Vaněk na Fakultě designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni. Zde se významným způsobem podílel na návrhu nového pláště budovy školy, kde se inspiroval prací světoznámého designéra a plzeňského rodáka Ladislava Sutnara, právě po něm je Fakulta designu a umění pojmenována. Zmiňovaný plášť je červeno-černo-bílé barvy a znázorňuje přezdívaný název „Sutnarka“. Kromě pláště budovy, navrhl profesor Vaněk také orientační systém pro interiér budovy. Místo šipek zvolil půlkruhy, prvek typický pro práci Sutnara. Ty jsou i na fasádě budovy a uvnitř značí směr vpravo či vlevo, označují i jednotlivé ateliéry nebo kabinety. Červené půlkruhy s bílým nápisem označují ateliéry, šedé s bílým nápisem kabinety.⁴²

⁴¹ Rostislav Vaněk. *Wikipedie* [online]. [cit. 2023-05-18]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Rostislav_Vaněk

⁴² STARÁ, Šárka. Sutnarka, hlásí nápis. *Fakulta designu a umění má novou tvář. INFO* [online]. 17.10.2019 [cit. 2023-05-18]. Dostupné z: <https://info.zcu.cz/clanek.jsp?id=2459>

Obrázek 9, Budova Fakulty designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni

Za svůj celoživotní přínos v grafickém designu a vizuální komunikaci, které formoval jako disciplínu, byl oceněn tím, že vstoupil do Síně slávy a obdržel cenu Czech Grand Design, kam již před ním byli uvedeni významní čeští designéři, architekti a další osobnosti, jako například Bořek Šípek, Jan Kaplický a další.⁴³

⁴³ OUKROPEC, Jindřich. Rostislav Vaněk získá uznání za celoživotní přínos designu. *Czechdesign*[online]. 15.3.2017 [cit. 2023-05-18]. Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/rostislav-vanek-ziska-uznani-za-celozivotni-prinos-designu>

5 Experimentální typografie

V dnešní době by měl mít kvalitní designér odborné znalosti v mnoha rozdílných oborech. Může se jednat o typografii, animaci, virální marketing, design her a spoustu dalších.⁴⁴ Oproti tradičním typografickým pravidlům experimentální typografie využívá netradičních prvků, deformací, pracuje s neobvyklými tvary, kombinuje různé typy a velikosti písma. Stává se tak důležitou součástí inovace v oblasti grafického designu.

Za zmínku rozhodně stojí nevšední projekt britského grafického studia Why not Associates ve spolupráci s Gordonem Youngem. Jde o typografické dílo *A Flock of Words* (Hejno slov), 300 metrů dlouhý typografický chodník, vedoucí od železniční stanice směrem k moři, který byl vytvořen jako součást projektu uměleckého oživení města. Tento jedinečný projekt se nachází ve Velké Británii, přesněji v Morecambe.⁴⁵ Veřejnosti byl představen již v roce 2002.⁴⁶

Formou jednotlivých experimentálních typografických znaků představuje básně, výroky a citáty, texty písní, které se všechny týkají ptáků. Ptačí téma je zvoleno z toho důvodu, že se podél celého nábřeží Morecambe tyčí množství ptačích soch, jež oslavují ornitologické bohatství zálivu.⁴⁷

⁴⁴ TWEMLOWOVÁ, Alice. *K čemu je grafický design?*. Praha: Slovart, 2008. 256 s. ISBN 978-80-7931-027-3., str. 84

⁴⁵ TWEMLOWOVÁ, Alice. *K čemu je grafický design?*. Praha: Slovart, 2008. 256 s. ISBN 978-80-7931-027-3., str. 86

⁴⁶ AMBROSE, Gavin, Paul HARRIS a Pavel KOČIČKA. *Grafický design: Typografie*. Praha: Slovart, 2008. 175 s. ISBN 978-80-251-2967-8., str. 151

⁴⁷ *Flock of Words including Genesis Tower (Noah and the Dove)*. *ArtUK* [online]. [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://artuk.org/discover/artworks/flock-of-words-including-genesis-tower-noah-and-the-dove-304692>

Obrázek 10, Detail chodníku „A Flock of Words“, 2002

Každá část textu je ztvárněna odlišným materiálem, jde například o část textu vytesaného do kamene, kovu, bronzu, skla aj.⁴⁸ Autoři používají i odlišné barevné odstíny kamene a zakládají si především na rozdílných druzích/stylech písma a jeho rozložení v prostoru.⁴⁹

⁴⁸ A flock of words. *Why not Associates* [online]. [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://whynotassociates.com/environmental/a-flock-of-words>

⁴⁹ Flock of Words including Genesis Tower (Noah and the Dove). *ArtUK* [online]. [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://artuk.org/discover/artworks/flock-of-words-including-genesis-tower-noah-and-the-dove-304692>

Obrázek 11, „A Flock of Words“, 2003

Za vznikem studia Why not Associates stojí umělci Andy Altmann, David Ellis a Howard Greenhalgh, kteří k sobě našli cestu již na studiích na Royal College of Art v Londýně. Záhy po úspěšných promócích v roce 1987 se jim podařilo založit dnes velmi úspěšné britské grafické studio s názvem Why not Associates.⁵⁰

V této době se začal poprvé prosazovat Apple Mac, jednalo se tak o období velkých změn v oblasti grafického designu.

Trio po letech opustil Howard Greenhalgh, aby se mohl plně věnovat své kariéře v jiné branži. Studio však ani po letech neztratilo svou jiskru a stále tvoří s láskou jedinečné a originální projekty. Za zcela nejproslulější dílo tohoto grafického studia je považován projekt z roku 2011 navržený, stejně tak jako předchozí jmenovaný projekt, ve spolupráci s umělcem Gordonem Youngem. Dílo bylo vytvořeno jako součást rekonstrukce Blackpool Promenade a stává se tak jedním z největších a nejznámějších typografických děl ve Velké Británii.⁵¹

Právě zmiňované umělecké dílo s názvem The Comedy Carpet představuje obrovskou dlažební plochu o rozloze 2200 metrů čtverečních, jež obsahuje více než 160 000 žulových písmen zapuštěných do betonu.⁵² Jde tak o nevšední příklad využití typografie ve veřejném prostoru, čímž posouvá hranice veřejného umění a typografie.

Projekt se nachází v přímořském letovisku Blackpool ve Velké Británii a představuje poctu britským komikům. Zároveň se tak stává místem, kde se lidé mohou procházet a zavzpomínat na momenty klasického britského humoru. Dlažba je navržena tak, aby vizuální formou připomínala staré varietní plakáty a divadelní letáky.⁵³

Jedná se o turistickou atrakci, kterou přijíždí navštěvovat lidé z celého světa.

⁵⁰ BURGOYNE, Patrick. Why not associates, thirty years on. *Creative review* [online]. 17.11.2017 [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://www.creativereview.co.uk/why-not-associates/>

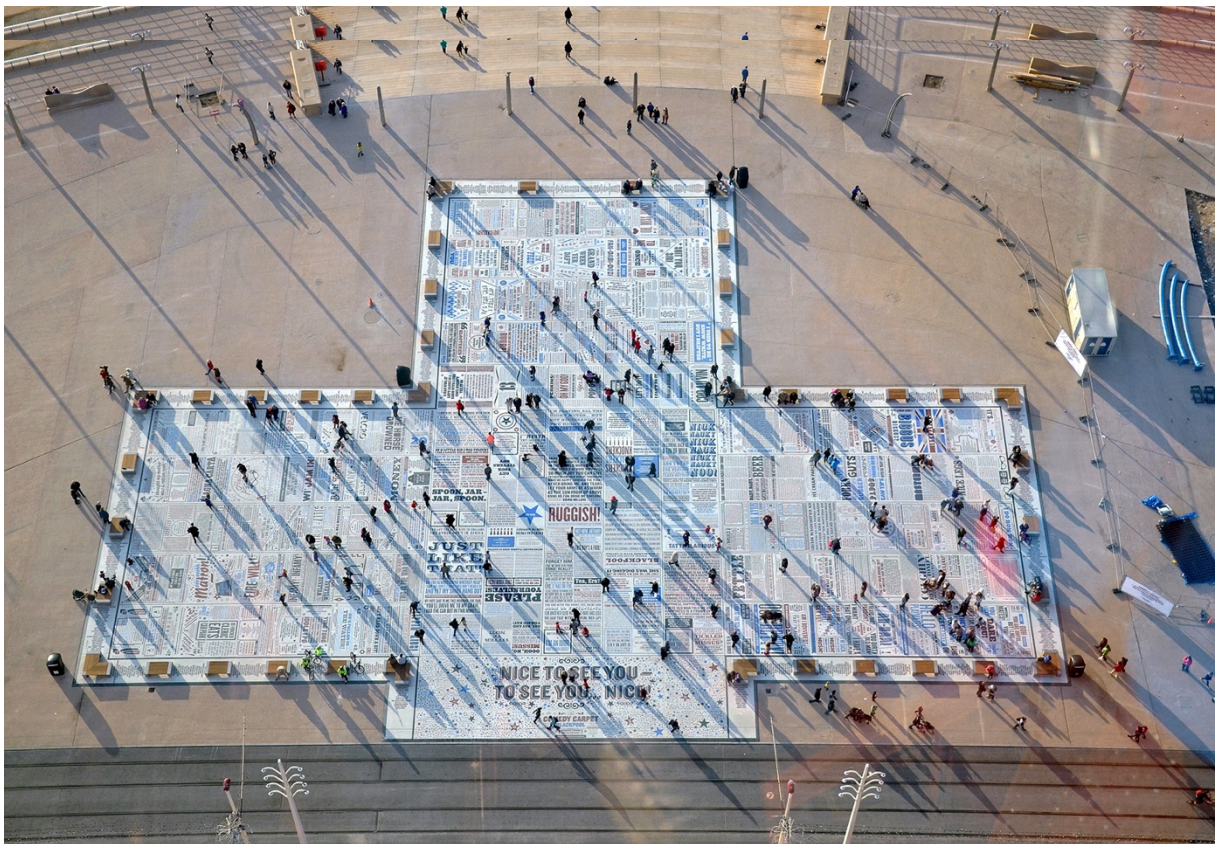
⁵¹ BURGOYNE, Patrick. Why not associates, thirty years on. *Creative review* [online]. 17.11.2017 [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://www.creativereview.co.uk/why-not-associates/>

⁵² BURGOYNE, Patrick. Why not associates, thirty years on. *Creative review* [online]. 17.11.2017 [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://www.creativereview.co.uk/why-not-associates/>

⁵³ The Comedy Carpet. *Gordon Young* [online]. [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://gordonyoung.info/thecomedycarpet/>

Obrázek 12, „The Comedy Carpet“, 2011

Obrázek 13, „The Comedy Carpet“, 2011

Použití písma může být netradiční, jak ukazují příklady výše zmíněné. Podobně jako při použití písma na stránce, musí i v tomto případě umělec písmo správně vybrat, prostrkat, zvážit čitelnost, strukturu a velikost. Typografické projekty v této kapitole jsou názorným příkladem toho, jakými všemi způsoby lze písmo použít.⁵⁴ Experimentální typografie se tak stává důležitou součástí vývoje a inovace v oblasti grafického designu.

⁵⁴ AMBROSE, Gavin, Paul HARRIS a Pavel KOČIČKA. Grafický design: Typografie. Praha: Slovart, 2008. 175 s. ISBN 978-80-251-2967-8., str. 151

6 Grafika v prostoru

6.1 Scénografie

Výtvarné umění a scénografie jsou trvale velmi úzce propojeny. Scénografie je neoddělitelnou výtvarnou složkou divadla i filmu. Je to specifická umělecká disciplína, která se v divadle uplatňuje již od dob renesance a postupně s technickým rozvojem se z ní vyvinul samostatný obor, který se dále ještě specializoval. Z hlediska divadelní vědy je to jeden z oborů, který se zabývá výtvarnými projevy v divadle, jevištním výtvarnictvím. Scénograf, výtvarník, který se zabývá scénografií, zaujímá velmi významnou součást divadelní tvorby z hlediska estetického působení na diváka. Podílí se na řešení divadelního prostoru nejen po stránce architektonické, ale ve spolupráci s režisérem pracuje na řešení scénické výpravy divadelní nebo filmové inscenace. Úkolem scénografa je umělecky a technicky zformovat vztah mezi jevištním a hledištním prostorem v divadle. Se scénografií se prolíná neoddělitelná součást, světelný design, kterým se může zabývat i scénograf nebo přímo specialista na tuto složku, lightdesignér.⁵⁵

Za zmínku stojí významná událost, vztahující se ke scénografií a divadlu, Pražské Quadriennale, které se koná vždy jednou za čtyři roky právě v Praze. Jde o mezinárodní přehlídku divadla a scénografie s centrem v Holešovické tržnici, přičemž v různých ulicích Prahy se konají živelné performance a ve Veletržním paláci projekty věnované divadelní architektuře. Pražské Quadriennale představuje nejnovější trendy práce s divadelním prostorem a stále více se zaměřuje na zapojení diváka, klade důraz na technologie.⁵⁶

Výstava má i širší mezinárodní význam, neboť se do Prahy v té době sjíždí divadelní tvůrci a studenti z celého světa. Jde o největší světový festival scénografie. Motto letošního ročníku zní „rare“, což je anglický výraz, který vyzdvihuje jedinečnost a unikátnost umění, které právě zrcadlí dobu, ve které žijeme. Ukazuje, jak se těžké a složité události současné doby propisují do umění, konkrétně do divadelní tvorby a na těchto výstavách rezonují. Součástí výstavy jsou

⁵⁵ Scénografie. *Wikipedie* [online]. [cit. 2023-05-23]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Scénografie>

⁵⁶ Současná scénografie je „rare“, ukazuje Pražské Quadriennale výstavami i performancemi. *Česká televize* [online]. 8.6.2023 [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/3592107-soucasna-scenografie-je-rare-ukazuje-prazske-quadriennale-vystavami-i-performancemi>

i přednášky a rozhovory s účastníky a hosty k aktuálnímu dění ve světě, které se samozřejmě do scénografie promítá. Letošní ročník se zaměřuje na několik okruhů, evokuje zamyšlení se nad smyslem, křehkostí a pomíjivostí lidské existence v souvislosti se současným celosvětovým děním (nedávná pandemie, válka na Ukrajině aj.)⁵⁷

Obrázek 14, Centrální hala Pražského Quadriennale

Důležitým tématem jsou i dopady konzumního života lidí na ekologii. Výstava razí myšlenku o udržitelnosti prostoru pro důstojný život všech obyvatel planety. Toto vše scénografie umí řešit tak, že svou vyprávěcí schopností působí na diváka, poukazuje na negativní jevy a kladným způsobem ovlivňuje jeho každodenní život.

⁵⁷ Současná scénografie je „rare“, ukazuje Pražské Quadriennale výstavami i performancemi. *Česká televize* [online]. 8.6.2023 [cit. 2023-05-23]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/3592107-soucasna-scenografie-je-rare-ukazuje-prazske-quadriennale-vystavami-i-performancemi>

6.2 Site specific art

Termín site specific art označuje umělecký projekt, který je vytvořen pro konkrétní prostor. Hlavním tématem je tedy prostor či místo. Jedná se o umění, které je úzce spjato s konkrétním místem, jeho architekturou, historií a prostorovými charakteristikami.

Site specific art je závislé na místu, vytváří si k němu jakýsi vztah. Charakteristickým rysem pro toto umění je neopakovatelnost, jedinečnost a autentičnost. Projekt tak není možné reprodukovat v jiné lokaci, protože se vždy jedná o jedinečné a originální ztvárnění osobního příběhu místa prostřednictvím uměleckého díla. Tvorba je pro umělce velkou výzvou. Jeho hlavním úkolem je znovuobjevit prostor a poskytnout mu tak novou příležitost. Site specific art se tak stává alternativou pro ty, kteří z jakéhokoliv důvodu nenavštěvují umělecké či kulturní instituce. Stává se formou umění, které je záměrně vytvořeno v přirozeném prostředí pro pozorovatele. Můžeme se s ním setkat například na veřejném náměstí, v parku, na budově, v dopravních prostředcích, v přírodní lokalitě nebo dokonce přímo v zaměstnání. Divák se tak může sám rozhodnout, zda se u díla pozastaví a prohlédne si ho nebo místo opustí⁵⁸

S uměním site specific se pojí i typografie. Jednotlivá písmena, slova či celé věty mohou být ztvárněny experimentální formou. Umělec může využívat nejrůznější formy stínování, projekce, texturové efekty a mnoho dalších kreativních způsobů. Zároveň svým ztvárněním může odkazovat na historii, kulturu prostředí.

Site specific je platformou, kde se prolínají různé umělecké a vědní disciplíny, jako je divadlo, výtvarné umění, performance, design, scénografie, architektura, světelný design, urbanismus, geologie, literatura a další.⁵⁹

Umění site specific /Street Art/ se v současné době hojně vyskytuje také v mém rodném městě. Jedná se o královské město Nymburk, založené Přemyslem Otakarem II., které brzy oslaví jubilejních 750 let od svého založení. Je zároveň rodištěm několika významných osobností z oblasti kultury a umění. Ve městě se nachází celá řada historických památek. Některá

⁵⁸ VÁCLAVOVÁ, Denisa a Tomáš ŽIŽKA, DVOŘÁK, Jan, ed. *Site specific*. České Budějovice: Pražská scéna, 2008. ISBN 970-80-86102-44-3., str. 35

⁵⁹ VÁCLAVOVÁ, Denisa a Tomáš ŽIŽKA, DVOŘÁK, Jan, ed. *Site specific*. České Budějovice: Pražská scéna, 2008. ISBN 970-80-86102-44-3., str. 35

nevzhledná zákoutí a zdi byly využity k umístění nevšedních uměleckých děl v rámci projektu Město=Galerie, které má za cíl přispět ke zkulturnění městských částí prostřednictvím umění ve veřejném prostoru. Díla, vytvořená v rámci projektu působí velmi neobvyklým a zároveň velice zajímavým dojmem. O tom svědčí hned prvně zmiňované.

Přímo na stěně základní školy Jana Ámose Komenského v Nymburce je umístěna jedna z originálních maleb s názvem Džungle, vytvořena berlínskými umělci v roce 2021. Tvůrci tohoto velkoplošného murálu, přezdívaní jako HRVB a DXTR tvoří ve skupině umělců The Weird, založené již v roce 2011. Umělec tvořící pod přezdívkou HRVB miluje barevné a vibrující malby. Při pohledu na jeho práci pocítíte radost a lásku. Jeho největší inspirací je příroda. Druhý z autorů, umělec a ilustrátor přezdívaný DXTR, má v oblibě zjednodušenou estetiku a rád experimentuje s pixely. Jeho rozmanitou tvorbu lze spatřit po celém světě.⁶⁰

Obrázek 15, Velkoplošný murál „Džungle“ na budově ZŠ Komenského Nymburk, 2021

⁶⁰ TICHÁ, Stanislava, místostarostka, Městský úřad Nymburk [písemná korespondence]. [12. 5. 2023]

Obrázek 16, Murál znázorňující portréty dělníků firmy Nymwag, 2022

Jedno z dalších děl, které oživuje nymburskou budovu v oblasti továrního prostředí, se nachází na Boleslavské třídě. Autorem je grafický designér, ilustrátor a malíř Michal `Sepe` Wrega, pocházející z Polska. Vyrostl v tradičním hnutí grafitti. Díla vytváří pomocí sprejů, válečků a štětců na stěnách v různých zemích po celém světě. V našem městě vytvořil malbu, kterou umístil na stěnu haly továrního komplexu, kde roky sídlila vyhlášená železniční opravna a strojírna. Současně zde sídlí firma Nymwag, vyrábějící železniční vagóny. Malba znázorňuje náhodné portréty dělníků firmy, čímž vzdává hold multikulturní společnosti pracovníků vlakového průmyslu, vnáší do poněkud drsného továrního prostředí trochu čerstvých barev.⁶¹

⁶¹ TICHÁ, Stanislava, místostarostka, Městský úřad Nymburk [písemná korespondence]. [12. 5. 2023]

6.3 Promítání

Promítání neboli projekce je jedním ze způsobů, jak přenést obraz, text či animaci do prostoru. Před samotnou projekcí je třeba v první řadě věnovat pozornost výběru vhodného místa a jeho povrchu. S tím je spojeno i několik dalších aspektů. Velmi záleží na výběru vhodné techniky k promítání daného obrazu, ať už ve venkovním či vnitřním prostředí. Záleží také na tom, zda jde o promítání statické či animované grafiky. Statickou promítanou grafikou rozumíme fotografie, obraz, text, kdežto animace je jakýsi pohyblivý obraz.

PRAKTICKÁ ČÁST

7 Téma a jeho volba

Dlouhodobý zájem o historické stavby, zejména kostely a jejich interiéry mě inspiroval k výběru tématu mé bakalářské práce. Tento zájem se dále umocnil při studiu na Střední škole grafického designu. Při každé návštěvě a prohlídce památek jsem se zaměřovala na designové řešení prostoru. Ztvárnění tuzemských kostelů i těch zahraničních je obdivuhodné a fascinující. Vznikla tak myšlenka zasazení volné grafiky do konkrétního prostoru.

Konkrétní prostor zvolený pro tuto práci, je interiér kostela. Jedná se o římskokatolický kostel blahoslavené Marie Restituty, který s přestávkami 30 let navrhoval Marek Jan Štěpán z Ateliéru Štěpán. Moderní stavba kruhového půdorysu se nachází na sídlišti Lesná v Brně. Jedná se o jeden z mála kostelů v České republice, který je v takto moderním pojetí.

Interiér je svou jednoduchostí až nadpozemský. Horní část kruhové budovy obepíná duhový prstenec, který svým architektonickým řešením prostupuje až do interiéru kostela. Sluneční paprsky pronikající dovnitř kostela skrz pestrobarevné skleněné panely vytvářejí na betonové kupoli zcela jedinečnou hru světél, díky svému duhovému zbarvení.⁶²

Při prvotním vstupu do interiéru této stavby se mi doslova zatajil dech. Stejně tak, jako je půdorys kostela ve tvaru kruhu, ve tvaru kruhu je i jeho hlavní loď, která vyplňuje celý vnitřní prostor. Kruh je odvěkým symbolem nebe a věčnosti. Nebe se zpětně odráží ve velikém barevném pásovém okně, které obepíná kostel pod střechou. *Dá se tak říct, že se kruh vznáší nad Lesnou a v přenesené duchovní rovině se nad Lesnou vznáší i nebe*⁶³.

Kostel působí jednoduchým dojmem. Je do detailu promyšlený, designově nevšední, a to je právě to hlavní, co mě zaujalo a proč jsem si tento objekt vybrala. Působí na mě čistě a impozantně. Oslovil mě svým minimalistickým stylem, který je mi odjakživa velmi blízký. Minimalismus se výrazně objevuje v mé výtvarné tvorbě, je pro ni charakteristický. Do mých

⁶² S Markem Štěpánem v dlouho očekávaném kostele bl. Marie Restituty na sídlišti Brno-Lesná. *Earch.tv* [online]. 31.8.2020 [cit. 2023-05-29]. Dostupné z: <https://www.earch.cz/tv/earchtv-s-markem-stepanem-v-dlouho-ocekavanem-kostele-bl-marie-restituty-na-sidlisti-brno-lesna>

⁶³ KRYNEK, Ondřej. Brněnský kostel Marie Restituty má duhou osvětlený interiér a věž se zvony i vyhlídkou. *DESIGMAG* [online]. 22.3.2021 [cit. 2023-05-29]. Dostupné z: <https://www.designmag.cz/architektura/95440-brnensky-kostel-marie-restituty-ma-duhou-osvetleny-interier-a-vez-se-zvony-i-vyhliDKou.html>

práci se promítá i záliba v typografii. Vznikla tak myšlenka zabývat se těmito aspekty ve své závěrečné práci.

8 Kostel blahoslavené Marie Restituty

Nejprve je důležité blíže představit samotný objekt. Jedná se o již zmiňovaný kostel blahoslavené Marie Restituty, nacházející se na sídlišti Brno-Lesná, jednom z nejzdařilejších sídlišť u nás. Myšlenka postavit sídliště po vzoru finských sídlišť, vycházela z tehdejší představy o ideálním bydlení uprostřed zeleně. Úspěch sídlišti Lesná zajistilo velkoryse pojaté urbanistické řešení. Tvůrci Zounek a Rudiš již dopředu počítali s tím, že zde jednou bude umístěn kostel.⁶⁴

V době přípravy první architektonické soutěže na návrh kostela, se tímto tématem zabýval ve své diplomové práci, tehdy ještě student Vysokého učení technického v Brně, Marek Jan Štěpán. Jako čerstvý absolvent se v roce 1991 soutěže zúčastnil a vyhrál. Jeho návrh byl ale realizován až o mnoho let později.⁶⁵

V mezidobí od prvního návrhu až k tomu později realizovanému, došlo k mírným úpravám. Základní principy však zůstaly zachovány. Jednou z dílčích úprav je například změna finálního návrhu fasády kostela. Původně ji měly tvořit oblé betonové panely, které by ladily s okolními panelovými domy. Z nedostatku finančních prostředků se však přistoupilo k povrchové úpravě z břizolitu. Graficky se na úpravě břizolitové fasády podílel Petr Kvíčala, český malíř a pedagog, doplněním o dilatační spáry a různé světské symboly.⁶⁶

⁶⁴ S Markem Štěpánem v dlouho očekávaném kostele bl. Marie Restituty na sídlišti Brno-Lesná. *Earch.tv* [online]. 31.8.2020 [cit. 2023-05-29]. Dostupné z: <https://www.earch.cz/tv/earchtv-s-markem-stepanem-v-dlouho-ocekavanem-kostele-bl-marie-restituty-na-sidlisti-brno-lesna>

⁶⁵ S Markem Štěpánem v dlouho očekávaném kostele bl. Marie Restituty na sídlišti Brno-Lesná. *Earch.tv* [online]. 31.8.2020 [cit. 2023-05-29]. Dostupné z: <https://www.earch.cz/tv/earchtv-s-markem-stepanem-v-dlouho-ocekavanem-kostele-bl-marie-restituty-na-sidlisti-brno-lesna>

⁶⁶ S Markem Štěpánem v dlouho očekávaném kostele bl. Marie Restituty na sídlišti Brno-Lesná. *Earch.tv* [online]. 31.8.2020 [cit. 2023-05-29]. Dostupné z: <https://www.earch.cz/tv/earchtv-s-markem-stepanem-v-dlouho-ocekavanem-kostele-bl-marie-restituty-na-sidlisti-brno-lesna>

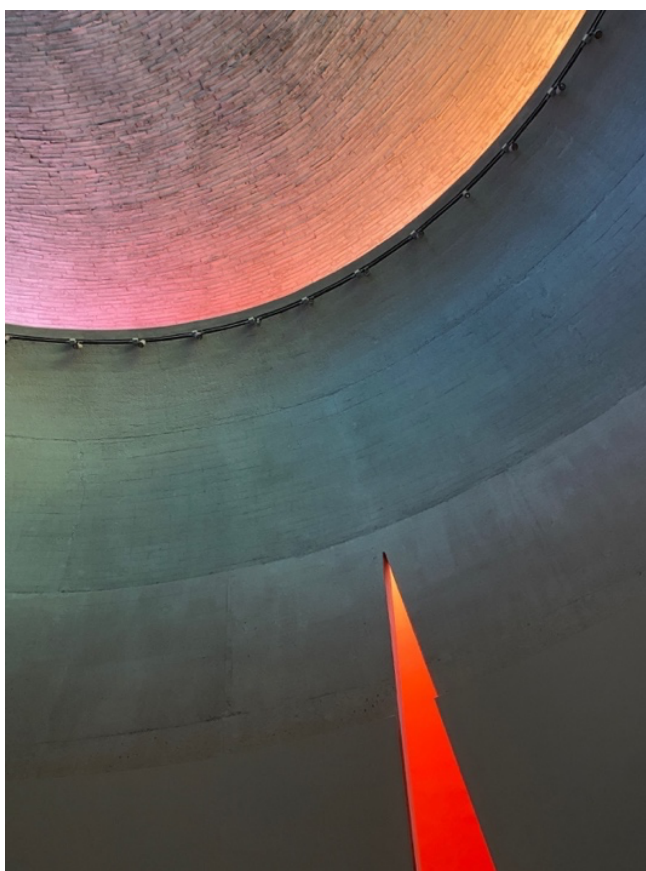
Obrázek 17, Kostel blahoslavené Marie Restituty na sídlišti Brno-Lesná, 2020

Nyní už k samotnému představení budovy kostela. Kostel je postaven na kruhovém půdorysu, symbolu nebe a věčnosti. Nebe se odráží v barevných oknech prstence, který obepíná kostel těsně pod střechou. Duhové paprsky tak pronikají okny do nitra kostela a dopadají přímo k věřícím. Svou barevností charakterizují duhu, která je symbolem smlouvy Božího lidu s Hospodínem.⁶⁷

⁶⁷ KRYNEK, Ondřej. Brněnský kostel Marie Restituty má duhou osvětlený interiér a věž se zvony i vyhlídkou. *DESIGMAG* [online]. 22.3.2021 [cit. 2023-05-29]. Dostupné z: <https://www.designmag.cz/architektura/95440-brnensky-kostel-marie-restituty-ma-duhou-osvetleny-interier-a-vez-se-zvony-i-vyhliDKou.html>

Kruhovitý tvar kostela je zvolen z několika důvodů. Jednak proto, že kruh je tvarem plnosti, zároveň středobodem v prostoru sídliště a také místem k zastavení, meditaci a modlitbě.⁶⁸

Kruhová je i loď kostela, která má vyvýšený presbytář a v jeho těžišti obětní stůl. Kolem presbytáře jsou umístěny lavice pro věřící, místa k sezení jsou také na sedacím soklu po obvodu kostela. Nalevo od presbytáře je zeď kostela jakoby roztržena ve tvaru trojúhelníkového otvoru s odkazem na jeruzalémskou chrámovou oponu. Interiér kostela skrývá ještě řadu zajímavých prvků, jako je třeba křížová cesta ze čtrnácti drobných otvorů.⁶⁹

Obrázek 18, Trojúhelníkový otvor s odkazem na jeruzalémskou chrámovou oponu, 2023

⁶⁸ HLOUŠEK, Jiří. Kostel bl. Marie Restituty: Marek Štěpán vztyčil duhové nebe nad Lesnou. *ArchSPACE* [online]. 31.8.2020 [cit. 2023-05-29]. Dostupné z: <https://www.archspace.cz/kostel-bl-marie-restituty-marek-stepan-vztycil-duhove-nebe-nad-lesnou>

⁶⁹ KOSTEL BL. RESTITUTY. *Atelier Štěpán* [online]. [cit. 2023-05-29]. Dostupné z: <http://www.atelier-stepan.cz/projekty/#project-38-sec>

Interiér kostela je jednoduchý, umožňující komunikaci s Bohem, je vnitřním vesmírem. Poskytuje člověku pocit bezpečí a harmonie. Světlo pronikající z horního prstencového okna dotváří vnitřní odhmotněný prostor. Světlo je zde prvkem naznačujícím, že za hranicí hmotné skutečnosti je něco našimi smysly hůře vnímatelné. Jsou věci, které nás přesahují a jsou obestřeny tajemstvím, neboť leží za hranicemi lidského vnímání. Architektonicky je toto ztvárněno v kupoli kostela. Okny dovnitř dopadá světlo, ale není vidět odkud. Okna jsou skryta za hlubokou římsou. Zastřený zdroj světla, zpodobňuje existenci světa za hranicí hmotné skutečnosti a existenci Boha. Světlo má zde až nadpřirozenou moc a je nejzásadnějším symbolem.⁷⁰

Obrázek 19, Interiér kostela blahoslavené Marie Restituty, 2021

⁷⁰ KOSTEL BL. RESTITUTY. *Atelier Štěpán* [online]. [cit. 2023-05-29]. Dostupné z: <http://www.atelier-stepan.cz/projekty/#project-38-sec>

Přítomnost Boha je cítit přímo v kupoli. Asymetrická kupole je odlitá z betonu do odřezků z prken a ty na jejím povrchu tvoří reliéf připomínající otisk prstu, jež svou velikostí připomíná otisk Božího prstu. Vyvolává v nás pocit, že se nás bůh přímo dotýká a jsme s ním v kontaktu. Vytvoření kupole byla jedna z technologicky nejobtížnějších fází celé stavby.⁷¹

Materiál použitý na stavbu kostela je shodný s materiálem použitým na okolním sídlišti, tedy beton. Beton se vyskytuje také v interiéru na stěnách, betonové jsou i ochozy ve tvaru bárek, vystupujících ze stěn. Povrch stěn je upraven mechanicky zvláštní technologií pemrlováním. Převažující šedá barva působí nadčasově a je doplněna o výrazné barevné prvky. Beton byl zvolen proto, že jde o materiál, který se hodí k vytvoření složitých konstrukcí a sehrává důležitou úlohu z pohledu statiky.⁷²

Na místě, do kterého byl kostel zasazen jsou tři základní stavby – kostel, věž a duchovní centrum. Duchovní centrum je obdélníkového tvaru, věž trojúhelníková a kostel má tvar kruhový. Na jednom místě se tak vyskytují dvě odlišné geometrie, geometrie sídliště a geometrie sakrální stavby. Svou velikostí kostel nedosahuje výškové úrovně panelových domů, ale svou charakteristikou a výrazovou jednoduchostí se odlišuje od bytových bloků a tvoří tak dominantu na jiné úrovni.⁷³

Už při samotném příchodu ke kostelu vstupujeme na plato, obklopené dlouhým květníkem, který symbolicky znázorňuje zahradu na hoře Olivetské. Olivetská hora je místem spojovaným s koncem Ježíšova pozemského života a jeho nanebevstoupením.

Pro představu velikosti a monumentálnosti kostela je třeba uvést důležité parametry stavby. Plocha celého areálu je 60 x 41 metrů, budova kostela má průměr 25 metrů a výšku 18 a půl

⁷¹ S Markem Štěpánem v dlouho očekávaném kostele bl. Marie Restituty na sídlišti Brno-Lesná. *Earch.tv* [online]. 31.8.2020 [cit. 2023-05-29]. Dostupné z: <https://www.earch.cz/tv/earchtv-s-markem-stepanem-v-dlouho-ocekavanem-kostele-bl-marie-restituty-na-sidlisti-brno-lesna>

⁷² S Markem Štěpánem v dlouho očekávaném kostele bl. Marie Restituty na sídlišti Brno-Lesná. *Earch.tv* [online]. 31.8.2020 [cit. 2023-05-29]. Dostupné z: <https://www.earch.cz/tv/earchtv-s-markem-stepanem-v-dlouho-ocekavanem-kostele-bl-marie-restituty-na-sidlisti-brno-lesna>

⁷³ KOSTEL BL. RESTITUTY. *Atelier Štěpán* [online]. [cit. 2023-05-29]. Dostupné z: <http://www.atelier-stepan.cz/projekty/#project-38-sec>

metru. Asymetrická kupole má průměr 23 metrů a převýšení 3 a půl metru. Duhové prstencové okno je dlouhé 80 metrů, vysoké 4 metry a je tvořeno ze 120 barevných skel.⁷⁴

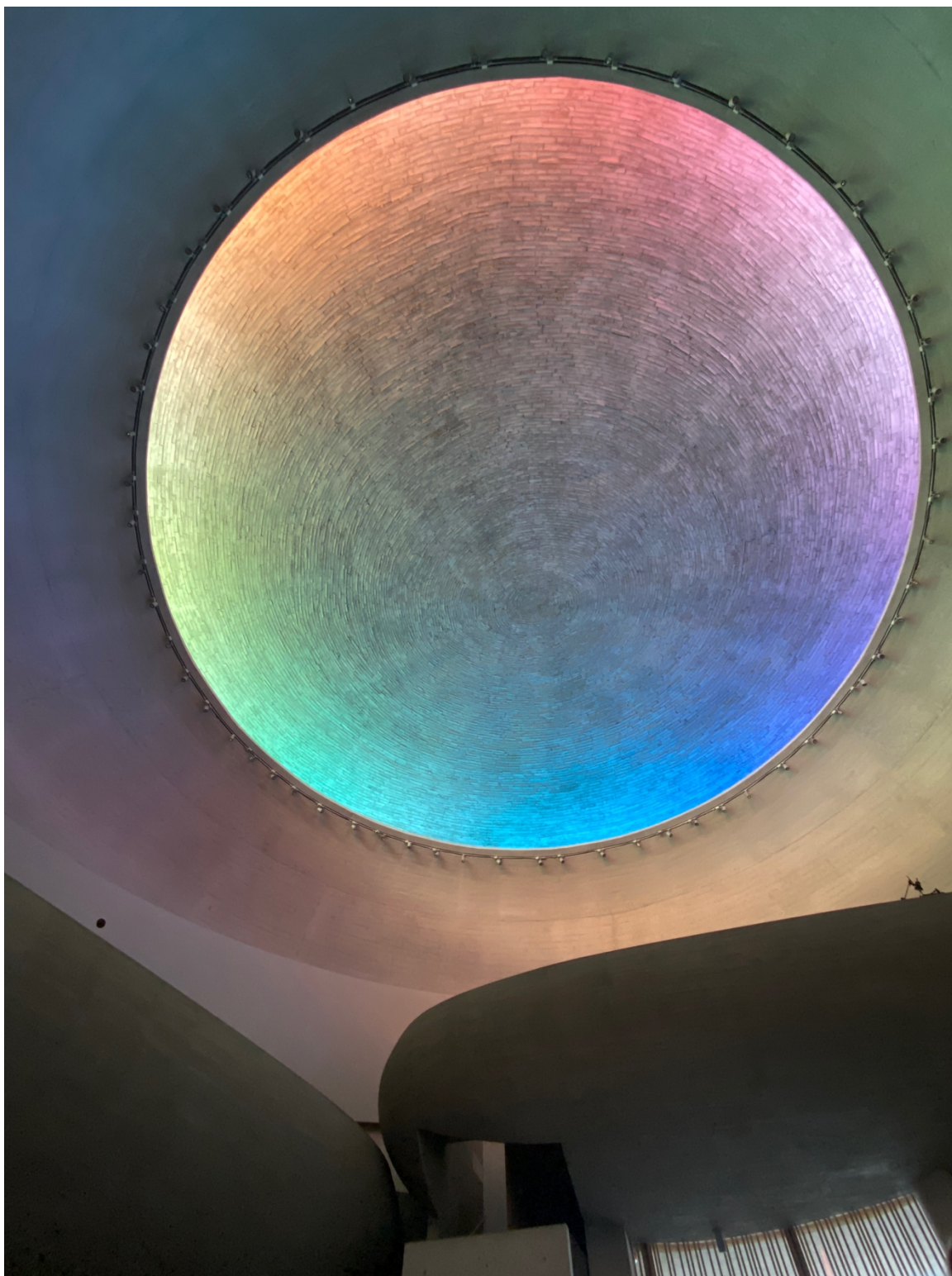

Obrázek 20, Duhová barevná okna obepínající kostel pod střechou, 2021

⁷⁴ KOSTEL BL. RESTITUTY. *Atelier Štěpán* [online]. [cit. 2023-05-29]. Dostupné z: <http://www.atelier-stepan.cz/projekty/#project-38-sec>

Obrázek 21, Detail kupole kostela připomínající otisk prstu, 2023

Obrázek 22, Pohled do nebeské kupole kostela, 2023

9 Postup

Kostel blahoslavené Marie Restituty je z mého pohledu svým pojetím a následným zpracováním naprosto dokonalý a do detailu promyšlený. Svým jakýmkoliv zásahem do prostoru bych nerada narušila jeho kontinuitu. Místo je posvátné a zaslouží si citlivý přístup. Dlouho jsem promýšlela, jakým směrem se ubírat. Nakonec mě mé myšlenky přivedly až k tomu, že bych ráda pomocí grafického ztvárnění vyslala jakýsi vzkaz pro všechny, kteří na toto místo přicházejí.

Prostudovala jsem mnoho zajímavých textů s biblickou tematikou. V hlavě mi však nejvíce utkvěla slova „Já jsem ta cesta, pravda a život.“, která pronesl Ježíš těsně před svou smrtí. Věta odkazuje na důležité aspekty našeho bytí.

Cesta je v náboženství důležitým symbolem lidského života. Má svůj cíl, cesty k němu jsou dlouhé a klikaté. Člověk je na ní poutníkem, který při cestě za svým cílem nesmí zůstat stát na místě.⁷⁵

Vznikla tak myšlenka, zasadit do tohoto prostoru jakýsi biblický odkaz formou grafického prvku. Inspirací mi byl právě zmiňovaný slavný výrok, ze kterého jsem si vypůjčila první slova „Já jsem ta cesta“. Myslím si, že není třeba opakovat výrok celý, neboť odvěká myšlenka v kostele stále silně rezonuje. Ježíšova slova platí a budou platit na věky. Když zazní slova „Já jsem ta cesta“, představí si každý cestu jinou. V životě hledáme tu svou a ne vždy je to cesta přímá. Na cestě života obvykle bývají překážky, které musíme překonat, ale nemůžeme je obejít. Tím se stáváme silnějšími a odhodlanějšími jít dál. Ať už zvolíme jakoukoliv cestu, dopředu přesně nevíme, kam nás dovede. Víme jen to, že cesta je život.

Tento výrok jsem ztvárnila typograficky a symbolicky umístila do hlavní uličky, vedoucí od vstupu do kostela směrem k oltáři. Ta vede mezi lavicemi. Lidé po ní přicházejí a sami se mohou rozhodnout, kam odbočí, aby si našli své místo.

⁷⁵ GRÜN, Anselm. Ježíš – cesta, pravda a život. *Pastorace.cz* [online]. [cit. 2023-06-11]. Dostupné z: <https://www.pastorace.cz/tematicke-texty/jezis-cesta-pravda-a-zivot>

Poté přišla řada na zvolení správné techniky zpracování návrhu. Napadaly mě nejrůznější varianty, od potisku textu na transparentní fólii, až po ručně tkaný koberec, na kterém by byl text znázorněn. Od těchto variant jsem však upustila nejen z technických důvodů. Chtěla jsem, aby byl můj návrh/text do interiéru zasazen citlivým a nenásilným způsobem, minimalistickou formou. Jako nejvhodnější mě proto napadlo využít efektu světelné projekce, neboť světlo neodmyslitelně do kostela patří. V kostele BMR to platí obzvláště. Spojením techniky projekce a typografie se mi podařilo zrealizovat myšlenku. Vznikl pomyslný světelný koberec tvořený písmeny, jenž doplňuje interiér a svou charakteristikou podtrhuje význam posvátného místa. Zobrazuje již zmiňovaný výrok „Já jsem ta cesta“ a to ve dvou jazykových provedeních. V jazyce českém - „Já jsem ta cesta“ a v latině - „Ego sum via“.

Obrázek 23, Prostor mezi lavicemi zvolený pro světelnou projekci

Obrázek 24, Vizualizace č. 1 – světelná projekce nápisu v českém jazyce

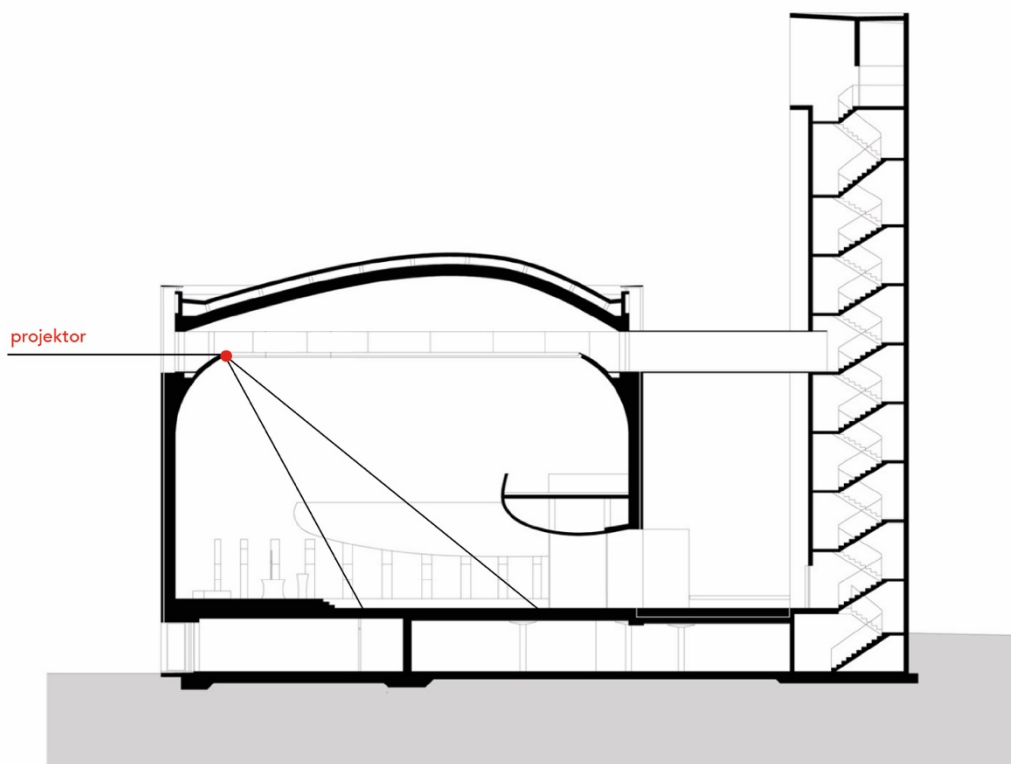
Obrázek 25, Vizualizace č. 3 – světelná projekce nápisu v českém jazyce

Obrázek 26, Vizualizace č. 3 – světelná projekce nápisu v latině

10 Realizace

Návrh ve formě projekce bude umístěn v hlavní a jediné lodi kostela blahoslavené Marie Restituty. Před samotným umístěním návrhu, jsem znovu kostel navštívila. Prozkoumala jsem všechny přístupné prostory a při úvaze, kam svůj návrh umístit se mi jako nejvhodnější zdála ulička mezi lavicemi vedoucí od vchodu do kostela směrem k presbytáři. Text bude v uličce umístěn tak, aby byl dobře viditelný i čitelný. Pro zvýšení efektu se bude v krátkých intervalech střídat projekce textu ve dvojjazyčném provedení – český jazyk, latina. Zvoleným písmem je SF Pro Text v tučném řezu. Nápis bude do uličky promítán pomocí projektoru. Ten bude umístěn ve výšce stávajících světel, která lemují ohoz přímo pod kupolí. Designově bude se světly ladit, aby nepůsobil rušivě. Projektor bude nastaven tak, aby promítaný paprsek směřoval přesně do uličky v takovém sklonu, aby neoslňoval účastníky bohoslužeb. Při projekci budou stávající světla zhasnutá. Promítané písmo bude působit jemným, avšak mystickým dojmem. Projekce bude probíhat pouze při bohoslužbách a to tak, že začne s příchodem prvních návštěvníků kostela a skončí s posledními slovy faráře.

Obrázek 27, Příčný řez, technické znázornění projekce

Závěr

V teoretické části práce jsem se zabývala grafikou od jejích historických počátků až do současnosti. Je až neuvěřitelné, jakým vývojem grafika prošla od doby, kdy se člověk pokusil o první uvědomělé náznaky písma. Tento jev posunul člověka v jeho evolučním vývoji a významně ovlivnil jeho schopnosti. Komunikace ve svém vývoji ušla obrovský kus cesty, od pravěku, kdy se lidé v počátcích dorozumívali pomocí primitivních znaků, až do dnešní doby, kdy komunikace probíhá na sítích. Stala se tak neoddělitelnou součástí každodenního života.

Grafika nás obklopuje téměř na každém kroku, což si lidé mnohdy ani neuvědomují. Bereme ji automaticky jako součást našich životů. Ovlivňuje naše vizuální vnímání a cit pro estetiku.

Svou prací jsem chtěla připomenout, jak důležitou roli hraje čistota grafických prvků a jejich umístění ve veřejném prostoru. Zajímá mě, jak jejich umístění veřejný prostor ovlivňuje a jakým způsobem na člověka působí. Toho si všímám, kdykoliv se pohybuji ve venkovním prostoru. Utvrdila jsem se v tom, jak moc je umělecká kultura a její úroveň důležitá pro kulturní rozvoj člověka a pro zkulturnění veřejného prostoru. Dále jsem se v teoretické části zaměřila na vysvětlení pojmů jako je volná grafika, grafický design, typografie, scénografie, site specific art aj.

To vše mi pomohlo při zpracování praktické části mé bakalářské práce. Tuto část jsem zaměřila na umístění grafiky do prostoru kostela blahoslavené Marie Restituty v Brně, formou světelné projekce. Světlo ke kostelu neodmyslitelně patří, má mystický význam a proto bych se na toto chtěla napojit a symboliku podtrhnout. Text, který jsem zvolila je biblický, vztahující se ke konci Ježíšova pozemského života a jeho nanebevstoupení. Vzhledem k posvátnosti místa vše nelze provést tak, jak jsem si představovala. Například projektor jsem původně zamýšlela umístit nad vchodem do kostela tak, aby jej účastníci bohoslužby měli za zády. Technicky to však nebylo možné, proto je umístěn nad presbytářem mezi světly. Přesto jsem našla způsob, který všechny požadavky splnil. Nastudovala jsem si různé možnosti, vybrala tu nejvhodnější, nejšetnější k prostředí a svůj návrh zrealizovala.

Do posvátného prostředí jsem zakomponovala moderní prvek tak, aby s prostředím splynul a zároveň promluvil k přítomným. Prostřednictvím moderní techniky došlo k propojení moderního světa s duchovním.

Seznam použité literatury

KÉKI, Béla. *5000 let písma*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1984. 148 s., obr., rejstř. Malé encyklopedie; Sv. 17.

KREJČA, Aleš. *Grafika*. Praha: Aventinum, 2010. 205 s.: Výtvarné techniky. ISBN 978-80-7442-003-0.

MICHÁLEK, Ondřej. *Magie otisku*. Lukáš a syn (Barrister & Principal). Brno: Vysoké učení technické v Brně – nakladatelství VUTIUM, 2016. 275s. ISBN 978-80-7485-098-1.

TWEMLOWOVÁ, Alice. *K čemu je grafický design?*. Praha: Slovart, 2008. 256 s. ISBN 978-80-7931-027-3.

AMBROSE, Gavin, Paul HARRIS a Pavel KOČIČKA. *Grafický design: Typografie*. Praha: Slovart, 2008. 175 s. ISBN 978-80-251-2967-8.

VÁCLAVOVÁ, Denisa a Tomáš ŽIŽKA, DVORÁK, Jan, ed. *Site specific*. České Budějovice: Pražská scéna, 2008. ISBN 970-80-86102-44-3.

Rozhovor

PEŤUROVÁ, Miluše, nar. 1951, pamětník té doby [ústní sdělení]. Nymburk, [23. 5. 2023]

TICHÁ, Stanislava, místostarostka, Městský úřad Nymburk [písemná korespondence]. [12. 5. 2023]

Seznam internetových zdrojů

Co je jeskynní malba?. *Eduart* [online]. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://eduart.zcu.cz/index.php/lesson/co-je-jeskynni-malba/>

ŠÁRA, Filip. Amazonský prales odhalil další tajemství: Sixtinskou kapli pravěkého umění. *Novinky.cz* [online]. 7.12.2020 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/veda-skoly-amazonsky-prales-odhalil-dalsi-tajemstvi-sixtinskou-kapli-pravekeho-umeni-40344261>

STĚHULE, Tomáš. Jeskyně rukou v Argentině. *Jižní Amerika: Archeologie, Civilizace a Cestování | Tomáš Stěhule* [online]. 27.7.2019 [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <http://tomstehule.com/2019/07/27/jeskyne-rukou-v-argentine/>

Starověk - rozšiřující informace. *Výukový portál COPTel* [online]. 29.11.2029 [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://coptel.cz/mod/page/view.php?id=5426>

Co je originální grafika?. *Kabinet české grafiky* [online]. [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: https://www.fineart.cz/about_graphics.aspx?langId=1

Digitální tisk. *Wikipedie* [online]. 2.2.2023 [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Digitáln%C3%AD_tisk

HALFAROVÁ, Hana. Petra Dočekalová o novém prezidentském slibu i kritice písma, které se učí ve školách. *Vlasta.cz* [online]. 25.5.2023 [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.vlasta.cz/rozhovory/petra-docekalova-pismomalirka-prezidentsky-slib/>

PŘIDALOVÁ, Kateřina. Petra Dočekalová: Díky písmomalířství jsem v kontaktu s hmotným světem. *Material times* [online]. 16.1.2019 [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.materialtimes.com/tema/pod-rukama-1/petra-docekalova-diky-pismomalirstvi-jsem-v-kontaktu-s-hmotnym-svetem.html>

Hvězdy světového designu navrhnu informační systém pro českou metropoli. *Pražská integrovaná doprava* [online]. 18.11.2021 [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://pid.cz/hvezdy-svetoveho-designu-navrhnu-informacni-system-pro-ceskou-metropoli/>

FUCHS, Pavel. Čitelná Praha. Nový informační systém respektuje minulost, ale fungovat bude i ve virtuální realitě. *CAMP* [online]. 8.4.2022 [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://praha.camp/magazin/detail/citelna-praha-novy-informacni-system-respektuje-minulost-ale-fungovat-bude-i-ve-virtualni-realite>

BINAROVÁ, Daniela a Ludmila BOHÁČOVÁ. Po stopách orientačního systému pražského metra s Rostislavem Vaňkem. *Czechdesign* [online]. 23.6.2016 [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/po-stopach-orientacniho-systemu-prazskeho-metra-s-rostislavem-vankem>

Rostislav Vaněk: Extypo. *ABART* [online]. [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <https://cs.isabart.org/exhibition/76619>

BAJTLER, Martin. Čitelnost nade vše. Font pro nový navigační systém metra vytvořila písmolijna Vojtěcha Říhy. *Forbes* [online]. 7.9.2022 [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <https://forbes.cz/citelnost-nade-vse-font-pro-novy-navigacni-system-metra-vytvorila-pismolijna-vojtecha-rihy/>

Side2 [online]. [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <http://www.side2.cz/cs/studio>

Parametry budovy. *Fakulta Architektury ČVUT v Praze* [online]. [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <https://www.fa.cvut.cz/cs/fakulta/o-fakulte/parametry>

Tvůrci o budově FA. *Fakulta Architektury ČVUT v Praze* [online]. [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <https://www.fa.cvut.cz/cs/fakulta/o-fakulte/tvurci-o-fa>

Rostislav Vaněk. *Wikipedie* [online]. [cit. 2023-05-18]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Rostislav_Vaněk

STARÁ, Šárka. Sutnarka, hlásí nápis. Fakulta designu a umění má novou tvář. *INFO* [online]. 17.10.2019 [cit. 2023-05-18]. Dostupné z: <https://info.zcu.cz/clanek.jsp?id=2459>

OUKROPEC, Jindřich. Rostislav Vaněk získá uznání za celoživotní přínos designu. *Czechdesign*[online]. 15.3.2017 [cit. 2023-05-18]. Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/rostislav-vanek-ziska-uznani-za-celozivotni-prinos-designu>

Flock of Words including Genesis Tower (Noah and the Dove). *ArtUK* [online]. [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://artuk.org/discover/artworks/flock-of-words-including-genesis-tower-noah-and-the-dove-304692>

A flock of words. *Why not Associates* [online]. [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://whynotassociates.com/environmental/a-flock-of-words>

BURGOYNE, Patrick. Why not associates, thirty years on. *Creative review* [online]. 17.11.2017 [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://www.creativereview.co.uk/why-not-associates/>

The Comedy Carpet. *Gordon Young* [online]. [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://gordonyoung.info/thecomedycarpet/>

Scénografie. *Wikipedie* [online]. [cit. 2023-05-23]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Scénografie>

Současná scénografie je „rare“, ukazuje Pražské Quadriennale výstavami i performancemi. *Česká televize* [online]. 8.6.2023 [cit. 2023-05-23]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/3592107-soucasna-scenografie-je-rare-ukazuje-prazske-quadriennale-vystavami-i-performancemi>

S Markem Štěpánem v dlouho očekávaném kostele bl. Marie Restituty na sídlišti Brno-Lesná. *Earch.tv* [online]. 31.8.2020 [cit. 2023-05-29]. Dostupné z: <https://www.earch.cz/tv/earchtv-s-markem-stepanem-v-dlouho-ocekavanem-kostele-bl-marie-restituty-na-sidlisti-brno-lesna>

KRYNEK, Ondřej. Brněnský kostel Marie Restituty má duhou osvětlený interiér a věž se zvony i vyhlídkou. *DESIGMAG* [online]. 22.3.2021 [cit. 2023-05-29]. Dostupné z: <https://www.designmag.cz/architektura/95440-brnensky-kostel-marie-restituty-ma-duhou-osvetleny-interier-a-vez-se-zvony-i-vyhliDKkou.html>

HLOUŠEK, Jiří. Kostel bl. Marie Restituty: Marek Štěpán vztyčil duhové nebe nad Lesnou. *ArchSPACE* [online]. 31.8.2020 [cit. 2023-05-29]. Dostupné z: <https://www.archspace.cz/kostel-bl-marie-restituty-marek-stepan-vztycil-duhove-nebe-nad-lesnou>

KOSTEL BL. RESTITUTY. *Atelier Štěpán* [online]. [cit. 2023-05-29]. Dostupné z: <http://www.atelier-stepan.cz/projekty/#project-38-sec>

GRÜN, Anselm. Ježíš – cesta, pravda a život. *Pastorace.cz* [online]. [cit. 2023-06-11]. Dostupné z: <https://www.pastorace.cz/tematicke-texty/jezis-cesta-pravda-a-zivot>

Seznam použitých obrázků

Obrázek 1, Část výzdoby útesu v odlehle části amazonského deštného pralesa, 2020

Zdroj: <https://zoom.iprima.cz/historie/amazonie-nastenne-kresby>

Obrázek 2, Nabídkové tabule v pražské restauraci Ambiente – Pizza Nuova

Zdroj: DOČEKALOVÁ, Petra. Petra-D. In: *Petra-D* [online]. Dostupné z: <https://petra-d.com>

Obrázek 3, Původní nápis na stěně metra ve stanici Hradčanská

Zdroj: Pražské metro, životem pulsující fenomén velkoměsta. In: *Prague.eu* [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.prague.eu/cs/blog/prazske-metro-zivotem-pulsujici-fenomen-velkomesta-17708>

Obrázek 4, Nové písmo Prague Citizen

Zdroj: Praha ukázala nový navigační systém. Na cedulích využije specifické "pražské" písmo. In: *Aktuálně.cz* [online]. 2022. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/praha-predstavila-svuj-novy-navigacni-system-prvni-testovani/r~042725e2b4d411eca06bac1f6b220ee8/>

Obrázek 5, Oranžová barva v Praze nyní značí trasu pro pěší

Zdroj: Praha ukázala nový navigační systém. Na cedulích využije specifické "pražské" písmo. In: *Aktuálně.cz* [online]. 2022. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/praha-predstavila-svuj-novy-navigacni-system-prvni-testovani/r~042725e2b4d411eca06bac1f6b220ee8/>

Obrázek 6, Informační cedule ve stanicích metra

Zdroj: Praha ukázala nový navigační systém. Na cedulích využije specifické "pražské" písmo. In: *Aktuálně.cz* [online]. 2022. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/praha-predstavila-svuj-novy-navigacni-system-prvni-testovani/r~042725e2b4d411eca06bac1f6b220ee8/>

Obrázek 7, Jedna z přednáškových místností v budově Fakulty architektury ČVUT v Praze,

Zdroj: vlastní fotografie

Obrázek 8, Interiér budovy Fakulty architektury ČVUT v Praze

Zdroj: vlastní fotografie

Obrázek 9, Budova Fakulty designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni,

Zdroj: <https://www.fdu.zcu.cz/cs/>

Obrázek 10, Detail chodníku „A Flock of Words“, 2002

Zdroj: <https://whynotassociates.com/environmental/a-flock-of-words>

Obrázek 11, „A Flock of Words“, 2003

Zdroj: <https://whynotassociates.com/environmental/a-flock-of-words>

Obrázek 12, „The Comedy Carpet“, 2011

Zdroj: <https://gordonyoung.info/thecomedycarpet/>

Obrázek 13, „The Comedy Carpet“, 2011

Zdroj: <https://whynotassociates.com/environmental/the-comedy-carpet>

Obrázek 14, Centrální hala Pražského Quadriennale

Zdroj: *CENTRAL HALL OPEN, PRE-SALE RUNS UNTIL 7 JUNE* [online]. In: . 2023.

Dostupné z: <https://pq.cz/cz/novinky/centralni-hala-je-otevrena-predprodej-bezi-do-7-cervna/>

Obrázek 15, Velkoplošný murál „Džungle“ na budově ZŠ Komenského Nymburk

Zdroj: vlastní fotografie

Obrázek 16, Murál znázorňující portréty dělníků firmy Nymwag, 2022

Zdroj: vlastní fotografie

Obrázek 17, Kostel blahoslavené Marie Restituty na sídlišti Brno-Lesná, 2020

Zdroj: S Markem Štěpánem v dlouho očekávaném kostele bl. Marie Restituty na sídlišti Brno-Lesná. In: *EARCH.TV* [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.earch.cz/tv/earchtv-s-markem-stepanem-v-dlouho-ocekavanem-kostele-bl-marie-restituty-na-sidlisti-brno-lesna>

Obrázek 18, Trojúhelníkový otvor s odkazem na jeruzalémskou chrámovou oponu, 2023,

Zdroj: vlastní fotografie

Obrázek 19, Interiér kostela blahoslavené Marie Restituty, 2021

Zdroj: Ondřej Krynek. Brněnský kostel Marie Restituty má duhou osvětlený interiér a věž se zvony i vyhlídkou. In: *DESIGNMAG* [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.designmag.cz/architektura/95440-brnensky-kostel-marie-restituty-ma-duhou-osvetleny-interier-a-vez-se-zvony-i-vyhliDKou.html>

Obrázek 20, Duhová barevná okna obepínající kostel pod střechou, 2021

Zdroj: Ondřej Krynek. Brněnský kostel Marie Restituty má duhou osvětlený interiér a věž se zvony i vyhlídkou. In: *DESIGNMAG* [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.designmag.cz/architektura/95440-brnensky-kostel-marie-restituty-ma-duhou-osvetleny-interier-a-vez-se-zvony-i-vyhliDKou.html>

Obrázek 21, Detail kupole kostela připomínající otisk prstu, 2023

Zdroj: vlastní fotografie

Obrázek 22, Pohled do nebeské kupole kostela, 2023

Zdroj: vlastní fotografie

Obrázek 23, Prostor mezi lavicemi zvolený pro světelnou projekci

Zdroj: vlastní fotografie

Obrázek 24, Vizualizace č. 1 – světelná projekce nápisu v českém jazyce

Zdroj: vlastní vizualizace

Obrázek 25, Vizualizace č. 2 - světelná projekce nápisu v českém jazyce

Zdroj: vlastní vizualizace

Obrázek 26, Vizualizace č. 3 – světelná projekce nápisu v latině

Zdroj: vlastní vizualizace

Obrázek 27, Příčný řez, technické znázornění projekce

Zdroj: vlastní vizualizace